

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Alapította: Ferencz Lajos

XII. évfolyam 2. (122.) szám

2009. február-április

A válság kuruzslói*

A tőkés versenyben állandó hajsza folyik az extraprofitért és a versenyelőnyért. Leszorítják az önköltséget, hatékonyabb eszközöket és eljárásokat vezetnek be. Gyorsabban nő a termékmennyiség, mint az előállításához szükséges munkáslétszám. Profitot azonban csak a munkások állíthatnak elő, a technika nem; és ha egy adott mennyiségű termék előállításához egyre kevesebb munkásra van szükség, akkor a tőkést az a veszély fenyegeti, hogy egységnyi befektetett tőkéje kisebb haszonnal fog megtérülni, mint azelőtt. (Mondjuk, 100 peták ráfordítás után azelőtt 20 peták volt a haszna, de most már csak 18.) Ezt az arányváltozást a *profit-ráta süllyedésének* nevezzük.

A ráta süllyedését a tőke lényegileg kétféleképpen ellensúlyozhatja: fokozza a kizsákmányolást (több ingyenmunkát présel ki a munkásból, mint azelőtt), és bővíti a piacait (vagyis több árut ad el, mint korábban, hogy ha egységnyi árun kisebb is a haszna, az eladott össz mennyiségért mégis a korábbinál nagyobb hasznot zsebeljen be).

A termelékenység állandósult forradalma

Mielőtt a tudományos és technikai forradalom (TTF) gyökeret vert volna, a piachővítés rendszerint a munkások számát is bővítette: bár a termékmennyiség gyorsabban nőtt a munkáslétszámnál (a nagyobb termelékenység miatt), az ipari munkások *abszolút száma* mégis rendszeresen emelkedett (a termelés kiterjesztése miatt). A TTF azonban *lényeges változást hozott*. A gyártás automatizálása és széles körű informatikai felszereltsége tömegesen teszi fölöslegessé a munkásokat, és a robbanásszerűen növekvő termelékenység *abszolút értelemben is rendszeresen csökkenti a vezető országok ipari munkásainak számát*. Felerősödik ezáltal a *profitráta süllyedő tendenciá-*

ja; ellensúlyozását pedig rendkívül megnehezíti, hogy a termelési kapacitások megsokszorozódásával egyidejűleg, növekvő mértékben szűkül a belső piac felvevőképessége a felduzzadó krónikus munkanélküliség miatt. Olyan ellentmondások keletkeznek, amelyeket a tőke csak a *termelés globális megszervezésével* oldhat meg (ideig-óráig). *Ez a legfőbb jellegzetessége az imperializmus jelenlegi szakaszának*.

Globális termelésre tőkés keretekben csak a multinacionális óriáscégek képesek; a kisebbek vagy elbuknak, vagy a multik (közvetlen vagy közvetett) alárendeltségébe kerülnek. Az óriások szakadatlan harcot folytatnak egymással életre-halálra a világgiazi részesedésért. Ebben a harcban létkérdés a *termelés szakadatlan, permanens forradalmasítása*: ámokfutássá fajul az önköltségsökkentési hajsza, amelyben csúcstechnikával fejlesztik és állítják elő magát a csúcstechnikát is, megtöbbszörözve a termelékenység növekedési ütemét; ami ma a legkorszerűbb, holnapra elavul, értéke összezsugorodik és szertefoszlik.

Régebben az elavult technikákkal dolgozó tőkék sorra kidőltek, és válságba rántották az egész gazdaságot. A mai folyamatos termelékenységi forradalommal állandósul a válságveszély. A katasztrófa azonban ideig-óráig megelőzhető, éppen a globális termelés jóvoltából. Az elavult technikákat át lehet telepíteni az alacsony bérű perifériákra, ahol továbbra is haszonnal működtethetők; a centrumországokban pedig gyakran a gyártás kitelepítésével való pusztító fenyegetőzés is elég ahhoz, hogy a megfélemlített munkásokat leszerelje, ha ellene szegülne a bércsökkentéseknek, a tömeges felbocsátásoknak, a szociális vívmányok elgöngyölítésének. Sikerül ily módon *elnapolni a válságot*, és nyere-

séggel folytatni a profitráta-morzsoló termelékenységi forradalmat.

Meddig?

Halmazódó válságelemek

Gazdasági fejlettségük szempontjából a perifériák lépcsőzetesek, és ha a centrumtól átvett technológiák a befogadó országban is elavulnak, tovább lehet vinni őket más, még alacsonyabb bérű országokba. De az áttelepítés ellentmondásai azonnal felszínre buknak. A goromba művelet következtében újabb munkahelyek szűnnek meg tömegesen a centrumokban, újabb szociális feszültségek keletkeznek, majd igazából akkor kezdődik a bál, amikor a perifériák elárasztyják olcsó termékeikkel a centrumokat – mintegy visszaküldve a feladónak a válságot, amelyet tőle kaptak a kiöregedő technológiák ráadásaként. A centrumok versenyharcra kényszerülnek maguk támasztotta riválisaikkal szemben: ráerősítenek a költségmegtakarításra, béreket kurtítanak, „karcsúsítanak” stb. – tehát tovább morzsolják profitrátájukat és belső piacukat. Most már a perifériák kerülnek vészhelyzetbe, áruikat egyre nehezebb lesz elhelyezni a centrumok piacain. Gyűlnek a válság elemei, a centrumokban és a periférián egyaránt.

Az áttelepítések tartalékai elég hamar kimerülnek. A perifériákon tömegek vergődnek reménytelenül a nyomorúságban, csupán egy részük alkalmas rá, hogy a mai csúcstechnikáknak akár a legszerényebb zugaiban is bekapcsolódjon a gyártásba. A tőkének érdeke, hogy az oda telepített, helyileg még mindig korszerűnek számító termelés zárványokba szoruljon, és konzerválódjanak az elmaradott mezőgazdasági viszonyok, amelyek az olcsó munkaerő forrásai és feltételei. De az már egyre kevésbé érdeke, hogy ugyanezek a viszonyok fenntartsák a döbbenetes kulturális elmaradottságot is,

*Elhangzott a Marx Károly Társaság 2009. március 28.-i közgyűlésén. – A válságról szóló szakirodalomból szeretném kiemelni Artner Annamária hozzászólását a Kossuth Klub 2008. október 29-i kerekasztal-beszélgetésén („Eszmélet” 80. sz., 9-16. o.), valamint Farkas Péter „A jelenlegi világgazdasági válság jelleméről” c. írását. (Kézirat.)

amely felelős azért, hogy a nyomor és munkanélküliség áradatában *munkaerőhiány* jelentkezik: a *szakmunkások* száma, akik nélkülözhetetlenek a további, főleg infrastrukturális fejlesztésekhez – utak, repülőterek, szállodák, telekommunikációs hálózatok stb. építéséhez –, egyre inkább elmarad a szükségletektől, képzetük, amelyet nem lehet megtakarítani, fokozatosan drágítja a munkaerőt (mialatt a centrumokban nem tudnak mit kezdeni a „fölösleges” szakmunkásokkal). Az alsóbb munkakategóriákban szintén változásokat indíthat el a növekvő munkáskereslet: előbb-utóbb határt kell szabnia valamennyire a kizsákmányolás vadállati formáinak. A helyi és nemzetközi fejlemények nyomán süllyedni kezd a perifériákon is a profitráta, stagnál a munkáslétszám, gyengülnek a termelés áttelepítésének válsághárító hatásai.

Veszélyes helyzet alakul ki a világban: folyamatosan gyorsul a tőkék értékvesztése, elavulása, piacaik összeszűkülése, és a termelésbe egyre kevésbé érdemes tőkét fektetni. „Fölösleges” pénzek csapódnak ki a termelésből, nagy részük a tőzsdén keresi a gyarapodás útjait. Megszaporodnak az olyan esetek amikor – csakúgy, mint a 29-es válságban – ipari óriásvállalatoknak nagyobb hasznot hoz a tőzsdejáték, mint saját termelő tevékenységük. A nagy cégek, mivel soruk a tőzsdei megítéléstől függ, igyekeznek részvényeseik kedvében járni, versengve, hogy melyikük bocsát el több munkást. Nosza, zavarjunk el tízezret, hadd javuljon a jövedelmezőség. Hurrá! Pezsgőt bontanak a részvényesek, felszökik az árfolyam. Hamarosan százezrek és milliók kódorognak munka nélkül. Az összeomlás elkerülhetetlen – még hozzá globális méretekben, mert a gazdasági összefüggések szorosan behálózzák a földet.

Volt már a tőke ilyen szorult helyzetben, sőt, még ziláltabb állapotban is. Az 1970-es években nem lehetett már feltartóztatni a profitráta süllyedését a régi műszaki bázison; teljes rekonstrukcióra volt szükség, technikai korszakváltásra a TTF vívmányai alapján. Ehhez azonban szabadjára kellett engedni a válságot, megszüntetni az állam keresletpótló és jóléti politikáját, amely mesterségesen, úgy szólván gépi lélegeztetéssel tartotta életben a gazdaságtalan termelést. A centrumok politikai vezetői éveken át nem merték megkockáztatni ezt a lépést (a válság elszabadítását) – annál kevésbé, mert ugyanakkor három kontinensen bontakozott ki a népek függetlenségi harca gyarmatosítóik ellen, a munkások pedig kemény sztrájkharcoltak vívtak jogaik védelmében. (Emlékezzünk pl. az angol

szénbányászok egy évig tartó hősi harcára, amelyet a rendőrterror nem volt képes megtörni, de a Thatcher által importált olcsó dél-afrikai szén igen.) Akkortájt a kapitalizmust végeredményben a Szovjetunió rothadása és önfelszámolása mentette meg, amely lehetővé tette a tőke centrumországainak, hogy leteperjék az ellenállást, elengedjék láncairól a csaknem 1929-es méreteket öltő válságot, a hosszú idő óta példátlan munkanélküliséget, közben pedig rákattintották a perifériákra az adósságcspadát, és jórészt a fejlődőkből szívták ki a tőkés termelés gyökeres szerkezeti átállításának költségeit. Ráadásul ölükbe pottyant váratlan ajándékként az önmagát lemészárló szovjet tömb, és új életteret nyitott a szakadék pereméről visszarángatott kapitalizmusnak.

De mi a helyzet ma? Miközben egyre erősödik a profitráta süllyedő tendenciája, az ellene ható erők igencsak megfogyatkoztak. Az egykori szovjet tömb letarolva vergődik, válsághárító tényezőből maga is válságóccá lett, kölcsönkért koldul, hogy az összeomlást elodázza. A perifériák szipolyozása növekvő ellenállásba ütközik; az adósságcspadába rántott országok egy része lepusztultan vegetál, mások viszont ébredező öntudattal lerázzák az USA hátsódvarának szerepét, és merész lépéseket tesznek a függetlenség felé. *A Szovjetunió világháborús győzelme maradványokként átrendezte a világ erőviszonyait: győzelemre segítette a kínai forradalmat, megteremtette a feltételeket a kubai forradalom győzelméhez. Kína félgyarmatból bizonyos értelemben máris az USA riválisává emelkedett; Kuba példája fordulatot hozott Latin-Amerikában, a kontinens megindult balra, nem lehet többé kényre-kedvre beléptapálni. 1917 Októberében ma is él, az általa elindított világtörténelmi folyamatok visszavonhatatlanul leszűkítik a tőke mozgásterét. Új piacok és nyersanyagforrások megszerzése egyre nehezebb.*

Az elmondottakra támaszkodva, talán a következőképpen lehetne összefoglalni a jelenlegi világválság alapvető okait.

A termelési hatékonyság csúcstechnikai forradalma tömegesen teszi fölöslegessé az ipari munkásokat a centrumokban, és a gazdálkodás globális megszervezésére készíti a tőkét. A globális verseny állandósítja a termelési hatékonysági hajszát, felerősítve a profitráta süllyedő tendenciáját; felgyorsul emiatt a tőkék értékvesztési üteme, állandóan a válságveszély. A globalizálás egy darabig maga teremti átjárható mechanizmusokat a válság elodázására, ezeket azonban gyorsuló ütemben koptatja el a fokozódó termelési hatékonysági hajszája. Napjainkra elapadtak a tőke

tartalékai, amelyekkel ideig-óráig féken tartotta a permanens termelési hatékonysági forradalom ellentmondásait; a termelési technikák kimerítették azt a képességet, hogy „megfelelő” profitokat biztosítsanak. Megroggyantak a profitráták, kirobbant a válság. Idővel majd elvonul – de csak akkor, ha kisöpörte már az értékeket veszített tőkéket, és kikényszerítette az elavult (vagyis „megfelelő” profittermelésre alkalmatlanná vált) termelési bázis rekonstrukcióját.

Ennek fényében kell megítélni a „válságkezelő” intézkedéseket.

Kuruzslás

Mit is jelent a válságkezelés? Jelent pl. óriási mentőcsomagokat a bankrendszer részére, amely összeomlásával maga után rántaná az egész gazdaságot. (Ilyen volt pl. Obama 790 milliárdos csomagja.) Csakhogy a *reálgazdaság profitrátái ettől nem lesznek magasabbak, az üzletmenet nem fog tartósan felélénkülni.* (Kiváltképpen akkor nem, ha a bankárnyereg saját zsebeibe tömökdi az adófizetőktől begyűjtött állami pénzt.) Hamarosan újabb csomagra lesz szükség, és az adóságokban mind mélyebbre merülő állam ott takarékoskodik, ahol tud: az egészségügyben, a nyugdíjakon, a szociális és kulturális kiadásokon, hogy a válságkezelés költségeit fedezze. Lejjebb nyomja ezáltal az egyébként is apadó vásárlóerőt, tovább gerjesztve a válságot. Olvadó bevételei miatt ismételt hitelekre szorul, közben pedig nem egy országban nyomás nehezedik rá, hogy méréselje az adókat és a kamatokat.

Nálunk a csapból is az folyik, hogy le kell szállítani a kis- és középvállalkozók adóját. Ezt mondta Orbán Viktor is a minap az ATV „Egyenes beszéd” c. műsorában. A műsorvezető Kálmán Olga megkérdezte: miből? Ha ennyi kiesés lesz a „bevétel” oldalán, miből fogják ellentételezni a „kiadás” oldalán? „Arra nincs szükség” – mondta Orbán Viktor, a rá jellemző szerény mosollyal. – Az adócsökkentés lendületbe hozza a gazdaságot, új munkahelyeket teremt, és megoldódik a probléma. Van olyan közgazdasági iskola, amelyik már kidolgozta ezt. Csak ki kell próbálni.”

Nem tudom, O. V. miféle iskolára gondolhatott. Egyszer Reagan együtt vacsorázott Arthur Lafferrel, a Stanford egyetem közgazdász professzorával; a desszertnél a professzor fogott egy szalvétát, és számokkal bizonygatta az elnöknek, hogy a magas adók visszavetik a termelést, és hosszú távon szűkítik az adóalapot. Vacsora után Reagan nagyarányú adócsökkentéseket és egyéb intézkedéseket hajtott végre a beruházások ösztön-

zésére. Csakhogy 1. nem ellentételezés nélkül, hanem a szociális programok erőteljes megnyirbálásával (ilyesmiről O. V. egy árva szót sem ejtett); 2. ha voltak is eleinte látványos eredmények (pl. jelentős számú új munkahely létesült), az államadósság viharos növekedése miatt hamarosan új adókat kellett bevezetni, erősödtek a gazdasági és szociális feszültségek, manapság pedig recseg-ropog az egész neoliberais építmény – bár O. V. úgy tesz, mintha nem venné észre, hogy amit kipróbálásra javasol, azt közel négy évtizeden keresztül már alaposan kipróbálták, éppen most kell eltakarítani a romjait. – És még egy észrevétel: ha az adócsökkentések nyomán valóban felívelne Magyarországon a termelés, hol adnák el áruikat a magyar vállalkozók? Köröskörül válság van, a németeknél rekord-visszaesés. Önellátók leszünk? Vagy mi húzzuk ki a csávából a többieket is?

Semmi sem ösztönözheti a tőkét befektetésekre, amíg nincsenek „megfelelő” profitkilátásai. Szeretném még egyszer hangsúlyozni: a válság éppen azt jelzi, hogy a meglévő technikák és intézmények bázisán kimerülően vannak a profítképzés lehetőségei, a ráta süllyedését ellensúlyozni egyre nehezebb, vagy éppenséggel lehetetlen. Semmilyen mentőcsomag, adó- és kamatcsökkentés stb. nem közvetlenül hat a gazdaságra, hanem a profitráta közvetítésével (időleges hatásai, ha vannak, hamar elenyésznek), és sem külön-külön, sem együtt nem helyettesíthetik a termelésnek a profitráta tartós helyreállításához szükséges rekonstrukcióját; amely viszont csak úgy mehet végbe, ha a válság előbb eltakarítja az elavult, elértéktelenedett tőkéket. A burzsoázia által alkalmazott válságkezelés vagy visszajára fordul, mert versenyképtelen tőkéket tart életben (tehát megnyújtja és elmélyíti a válságot), vagy semmiféle szociális szempontra nincs tekintettel, és szabadjára engedi a válság pusztító erőit (mint Thatcher és Reagan annak idején). A gazdasági törvényeken nem lehet kifogni.

Lehetne tovább ragozni a témát, de inkább megpróbálom összegezni a saját tapasztalataink által is megerősített lényegét.

Mivel a tőkés válságot maga a tőke „kezeli”, a kezelés csak egyet jelenthet: olyan újraelosztást, amely az oligarchia veszteségeit az alsó rétegek rovására csökkenti, átrendezi a nemzeti jövedelem elosztását az oligarchia és a vagyonos felső rétegek javára. (Ezt célozza pl. a Bajnai-kormány programja.) Az elosztási arányok meghatározása a burzsoázia

belső erőviszonyaitól és az alsó rétegek ellenálló képességétől függ.

Ebből a lényegi összefüggésből következik a fasiszta pestis járványos terjeszkedése.

Fasiszta pestis

Van olyan vélemény, hogy a tőkének ma nincs szüksége faszizmusra, mert nincs erős kommunista, szociáldemokrata és szakszervezeti mozgalom, amelynek letörésére a faszizmus annak idején megszerveződött. A magam részéről nem értek egyet ezzel a véleménnyel. Ha így volna, könnyűszerrel elejét lehetne venni a faszizmusnak oly módon, hogy a munkásmozgalom, mielőtt túlzottan megerősödne, önként leteszi a fegyvert, és szétszéled. (Minek ingerelné a fenevadatot?) Nyilván nem erről van szó: a faszizmus előretörésének döntő és elsődleges oka nem az a viszonylagos véletlen, hogy egy adott országban vagy régióban, egy adott időpontban van-e erős munkásmozgalom vagy nincs, hanem az az állandóan ható törvényszerűség, hogy a felhalmozás biztosításához, a profitráta süllyedésének feltartóztatásához a tőkének egyre erőszakosabb módszerekhez kell nyúlnia, akár van erős munkásmozgalom, akár nincs. Ha van, akkor a tőke igyekezni fog minden eszközzel eltaposni, ha meg nincs, akkor megelőzni. Válság idején az erőszak két okból is meghatározódik: 1. a tőkés osztály arra törekszik, hogy veszteségeit az alsó osztályokra, különösen a munkásságra zúdítsa, kiszajtolja belőlük az utolsó cseppig, amit csak lehet; 2. az egyes tőkés emellett arra törekszik, hogy veszteségeit versenytársaira hárítsa, és a fogyatkozó zsákmányból magának kaparintson el a többiek rovására mindent, amit csak lehet. Ebben a zsványvilágban létfeltétel a vadállati gátlástalanság, és egészen természetes a fasiszta módszerek elburjánzása – még az olyan nyomorúságos országokban is, ahol a baloldali pillanatnyilag anynyi erőt tud felmutatni, mint egy hetednapos vízi hulla. (Úgy látszik, a tőkés oligarchia bizonyos értelemben többre tartja a baloldalt és a tömegeket, mint némielykor mi magunk, számol vele, hogy egyszer csak elégük lesz, és fellázadnak.) A faszizmus egyik fő funkciója manapság a megelőzés, az elrettentés. Magyarországon például, ahol a faszizmus gyakorlatilag máris hatalmon van, a liberálisnagypolgári Surányi Györgyöt zsidózó sajtókampány és a családjára is kiterjesztett terrorista fenyegetés „ösztönözte”, hogy ne vállalja a miniszterelnökséget.

A terror olyan szerepet is betölt, amelyet talán *tettleles propagandának* nevezhetnénk. Sokágú szerepkör ez, nem

utolsósorban *társadalomszociológiai* természetű. A tömegekben forr a düh a rájuk mért nyomorúság, létbizonytalanság, megalázottság miatt. A fináncoligarchiáról, amely a bajokat a nyakukba zúdította, fogalmuk sincs, meg egyébként is, mihez tudnának vele kezdeni. Jól jön ilyenkor a háznál a zsidó meg a cigány, akin leverhetik az elszendvedett sérelmeket, akinek a nyakára léphetnek, elhitelve saját magukról, hogy ők az urak széles e hazában – miközben a valódi urak az arcukba köpnek, és operabáli lakkcipőben a nyakukra lépnek. Jól jön a cigány a háznál: máris közös táborba tömörülnek „a zemberek”, a százan ezerfelé húzó „magyaremberek”.

Nem lehet szó nélkül hagyni, milyen szerepük van a faszizmus előkészítésében a liberálisoknak és a magukat szociáldemokratának meghatározó pártoknak. Nálunk nem lehetett törvényt hozni az ún. „gyűlöletbeszéd” ellen (akkor sem, amikor az erőviszonyok szerint még lehetett volna), nem lehetett törvénnyel tiltani a zsidózást és a cigányozást, mert az SZDSZ féltette a zsidózók és cigányozók véleménynyilvánítási szabadságát. De hát hol a határ? Abban a közegben, ahol a nyilas propaganda ismeretterjesztésnek minősül, és legálisan terjeszthetők a náci kiadványok, gyomorforogató képmutatók akár csak ejnyebejnyézni is, ha az alkotmányos jogokra hivatkozó uszítás terrorista gyilkosságokba torkollik. – Ami pedig az MSZP-t illeti: jellegzetesen kispolgári párt, amely nem lehet meg baloldali szavazóbázis nélkül, de anélkül sem, hogy tagságának eklektikus társadalmi összetétele folytán ne törleszkedne a burzsoázia módos és még módosabb rétegeihez. Az MSZP eredményesen szétrúgta saját baloldali bázisát, a jobboldal viszont nem díjazza tovább a törleszkedést, válságos időkben többre van szüksége. Tehát irány a történelem szeméttégetője.

A faszizmus persze nem boldogulhatna alkalmas szellemi háttér nélkül. Hogy mire gondolok, azt két apró hírrel szeretném érzékeltetni. 1. Mint a „Népszabadság” március 25-i számában olvasom, „közös Istenóhajtást szervez a budapesti Hősök terén a Kárpát-Haza Nemzetőr-ség.” (Ami – aligha véletlenül – a Szalasi nyelvezetében gyakran előforduló „Kárpát-Duna Nagyhaza” kifejezésre emlékeztet.) A műsor, amelynek fő szervezője dr. Papp Lajos egykori szívsebész, ma ősmagyar sámán, „lélekcsendesítő regőléssel és ősi dobokkal kezdődik”. A Kárpát-Duna Nemzetőr-ség tagjai közt találjuk Melocco Miklós szobrászművészt, Makovecz Imre építőművészt stb. – 2. A minap a tv-ben kétszer is láthattam a Magyar Gárda új tagjai részére szervezett

szeminárium előadóját. A következőket mondta: „Hány ember is él a földön, öt-milliárd? Nahát a zsidók azt akarják, hogy ne legyen több kétmilliárdnál. A többit lepermetezik.” Nekem az jutott eszembe erről a két eseményről: nem lett volna nagyobb hasznára a kultúrának, ha fent maradunk a fán?

Befejezésül szeretném hozzátenni, hogy a soron következő fasizmus kicsiny hazánkban nehezebb helyzetben lesz,

mint akár magyar, akár nemzetközi elődei voltak. Horthy még visszakövetelhetette a Trianon előtti területeket – ma már, az EU-ban, nemigen teremnek majd fehérlovas országgyarapítók. Hitler még megjutalmazhatta népét az elkobzott „zsidó” vagyonból és a rablőháborúk kiadós zsákmányából; mai utódaik nálunk legfeljebb a szoclib nábobok vagyonát kobozhatják el, amiből – mármint abból, amit a bennfentesek nem maguk között osztanak szét

– túl sok népfít nem lehet jóllakatni. Az esetleges afganisztáni hadizsákmány sem hozhat sokat a konyhára, a nyomatékkel meghirdetett Számonkérő Szék pedig csupán rövidtávon elégítheti ki a kulturális igényeket. Egy szó mint száz: a soron következő fasizmusnak sokkal, de sokkal szűkebb lesz az „élettere”, mint az előzőké volt. Márpedig – elevenítsük csak fel emlékezetünket – a „hagyományos” fasizmus sem volt örökéletű.

Halálképek Hunniából Sajtóösszeállítás

Kende Péter „Vádirat Tatárszentgyörgy után” c. cikkéből

(„Népszabadság”, 09. 03. 05.)

„Olvasom a szörnyűbbnél szörnyűbb tudósításokat Ózdról, Miskolcra, Veszprémről – és most Tatárszentgyörgyről. Utóbbi földidei bennem a sült szalonna illatát. Azzal köszönték meg a tatárszentgyörgyi cigányok, hogy néhányan velük voltunk, s gyerekeik kezét fogva, együtt ballagtunk el a templomukba a békéjükért imádkozni – amikor ott masírozott először a Magyar Gárda, »cigánybűnözésről« mocskolódva, már pusztá megjelenésével, náci külsőségeivel erőszakra uszítva.

Páran akkor is próbáltuk kongatni a vészharangot: – Ne tovább, itt vér fog folyni, emberek fognak meghalni! – A mi okos rendőreink, ügyészeink, bíróink, politikusaink a szokott módon legyintettek: hisztériázunk, túlreagáljuk a dolgot. Azokba a tévébe, rádiókba inkább nem hívtak minket többé: ne keltsük már a feleséget!

A politikusoknak sok fontosabb dolguk volt, mint idejében szigorítani – vagy legalább a hazánkra kötelező nemzetközi egyezményekkel összhangba hozni – a vonatkozó törvényeket, az igazságügyi szervek pedig arra hivatkoztak, hogy a jelenlegi törvények nem megfelelőek a jogi fellépésre. Ami egyébként nem igaz.

Magam azonban a kísérlet kedvéért kipróbáltam még éppen a gyűlölet eszkalálódása kezdetén: miként kezelik mindezt az állami szervek, amelyek azért kapják a fizetésüket a mi adónkból, hogy biztonságunkról, békénkről gondoskodjanak. 2007 őszén feljelentést tettem közösség elleni izgatásért a Kurucinfón megjelent *Így gondozd a zsidódat* című

írás miatt, amelyben ilyen kitételek szerepeltek:

»Kéményen keresztül mennek majd világgá... Téged sem kerül el majd a szappanfőzde... Skalpjaitokból lámpaernyőt készítek. Metélt faszúak, ez lesz majd a végetek!

A megfelelően előkészített zsidót egy kamrába vágjuk, ahol trükkös a zuhanyrózsa. Bőrét megnyúzzuk, és szóva tároljuk. Kítűnő lámpaernyő készíthető belőle. Az összemert zsidót péppé daráljuk, és kítűnő disznóeledelt készítünk belőle.«

Úgy véltem, ha valami, ez a szöveg napnál világosabban kimeríti az adott bűncselekmény törvényi tényállását.

A BRFK – »mivel a cselekmény nem bűncselekmény« – elutasította a feljelentésemet. Meg is indokolta: »a sérelmezett szöveg nem hív fel másokat aktív, erőszakos cselekedetre, nagyrészt véleménynyilvánításnak, illetve az ismeretlen szerző gyűlölködésének tekinthető.«

Az elutasítás ellen panaszt tettem. A Fővárosi Főügyészség pedig »természetesen« ezt is elutasította, a következő indokkal: »a honlapon megjelentek sértőek, durva gyalázkodó hangneműek, a közösség elleni izgatás bűntettének megállapítását azonban nem eredményezhetik, mert nem alkalmasak az olvasóban olyan aktív, tevékeny gyűlölet kiváltására, és ennek következtében közvetlenül fenyegető vészhelyzet bekövetkezésére, amely a törvényi tényállás megvalósulásához szükséges.«

***

Lerugdosták a buszról, mert színes bőrű

(Népszab., 09. 01. 19.)

„December 13-án hajnalban négy tizenéves lány tartott hazafelé a bulizásból. A Moszkva téren szálltak fel a 950-es éjszakai buszra. Ez nem jár túl sűrűn, sokan voltak rajta, köztük egy színes bőrű fiú,

aki a busz hátsó felében ült. Hamarosan két húsz év körüli kopasz fiú szállt fel, azonnal kiszúrták a fekete srácot. »Nézzél már rá!«, »Ez undorító!« – mondogatták egyre hangosabban. A fiú úgy döntött, hogy nem »provokálja« őket tovább, előre ment közvetlenül a sofőr közelebe.

A két kopasz komoly dilemma elé került, amit hangosan meg is vitattak: hagyják ennyiben a dolgot, vagy »legyen valami!«? Egyikük végül »Ezt nem bírom tovább!« felkiáltással elindult a fekete fiú felé, társa követte. »Takarodj le a buszról!« kiáltották a fiúra, aki angolul kérte őket, hogy hagyják békén. Ez még jobban feldühítette a kopaszokat, lökdösni kezdték a fiút. A buszon rajtuk kívül még legalább harmincan utaztak.

Csak egy félvér fiú érezte úgy, hogy közbe kell lépnie. Megpróbált a kopaszok és áldozatuk közé állni. Ezután az ütések jó részét már ő kapta. Mivel a következő megállónál a fekete srácot szabályosan lerugdosták a buszról, a kopaszok figyelmét már teljesen új áldozatuk kötötte le. A fekete fiú nem akarta cserben hagyni védelmezőjét, visszazállt a hátsó ajtón. Közben a másik fiút a kopaszok belökték a lépcsőhöz, és bakancsaikkal rugdosták a fejét. A tizenéves lányok kétségbeesetten próbálták rávenni a busz fizikailag alkalmasabb utasait, hogy segítsenek. Az egyik lány odament két békésen üldögélő fiúhoz, hogy ne hagyják, hogy agyonverjenek valakit előttük. Ezt a választ kapta: »Ilyenekbe jobb nem beavatkozni.«

– Ijedtemben rákiabáltam az utasokra, hogy segítsen már valaki, hiszen többen vagyunk, mint ők, de senki nem mozdult – meséli a lány. Igaz, ekkorra már alaposan megfogyatkozott az utasok száma: a többség leszállt, vagy a busz hátsó részébe húzódtott. A szemtanú szerint a buszon tehetetlen csend volt, csak

az ütések puffanása hallatszott. Végül a sofőr kinyitotta az ajtót, és a lányok le szálltak az áldozatokkal. Megkérdezték tőlük, ne hívjanak-e rendőrt vagy orvost, de a fiúk nem engedték. Azt mondták, ez már nem áldoztatna semmin. A fekete srác évek óta Magyarországon él, ez volt a harmadik eset, hogy a bőrszíne miatt megtámadták.”

***

„Szeretettel”

(Kende Péter olvasói levele – Népszabadság, 09.02. 21.)

„Nagy nap volt a február 12-e a miskolci jobboldal életében. Vendégül látták a Magyar Hírlap utazó nagyköveteit: Széles Gábor médiacézárt, Szentesi Zöldi László főszerkesztő-helyettest és a lap dédelgetett sztárját, magát Bayer Zsoltot. A város és a körzet képviselőiben megjelent és felszólalt Pelczné Gál Ildikó, a Fidesz alelnöke, helyi nagyság.

Pusztá kíváncsiságból odament T. úr is. Sejtette ugyan, hogy az est célközönsége nem pont ő – akinek szülei megjárták Auschwitzot, illetve Mauthausent, akinek nagybátyja és az ő két kisleány Kamenyec-Podolszkbán leltek halálát. Ám úgy véli, mindenkit meg kell hallgatni. Attól a gyűlölködő és alpári stílustól azonban, amely valamennyi beszédre jellemző volt, felfordult a gyomra. Kisétált hát a zsúfolásig telt nagyteremből, friss levegőt szívni. Az előcsarnokban könyvárúsító asztalra botlott. Olvasó ember lévén, tüstént odalépett.

Ám azonnal hátrahőkölt. Nem akart hinni a szemének: az egykori Zsidókutató Intézet igazgatójának, a háborús bűnösöként kivégzett Bosnyák Zoltánnak egyik könyvét pillantotta meg, a *Magyarország elzsidósodását*. Reprintben és láthatatlan állami pecséttel, hiszen bármennyi kísérlet zajlott eddig az ilyen mocskos művek újrakiadásának megakadályozására, mind kudarcba fulladt, lepattant a rendőrség, a bíróság és az ügyészség ellenállásán.

T. úr ráértett a helyzet hihetetlen fonákására: nem csupán Bayer Zsolt és Széles Gábor, de Pelczné Gál Ildikó szereplésének színhelyén árusítják a minden zsidó kiirtására felszólító könyvet. Arra gondolt, ezt senki nem fogja elhinni neki. Vett hát egy példányt, és áfás számlát kért: az bizonyítja, hogy ezen a napon és ezen a helyszínen vásárolta a könyvet.

Bent közben véget értek a szónoklatok. Sokan azonban bent maradtak, s T. úr észrevette, hogy néhányan dedikációt kérnek Bayer Zsolttól. Aki letelepedett a pulpitus asztalához, és szorgalmasan aláírogatott. T. úr gondolt egyet, és beállt a

publicistára várakozó sorba. Hamar sorra került, s az első oldalon kinyitva, oda-tolta Bayer elé a Bosnyák-könyvet. Bayer rápillantott, majd tétovázás nélkül a címsor alá írt két sort. Így fest hát most a kötet első oldala: *Magyarország elzsidósodása*. Írta: Bosnyák Zoltán. Szeretettel Bayer Zsolt.”

***

A Fidesz 21. születésnapján OV tortaszé-
lettel kínálja Bayer Zsoltot, aki egy ne-
vezetes cikkében a zsidók ismérvei közé
sorolta, hogy testnedveiket az uszoda me-
dencéjébe eresztik. (NOL. 2009. március
30.)

***

Andraszew Iván: Élősködők

(Népszava Online, 09. 02. 09.)

„Nincs más szó erre: szívszorító, hogy minden figyelmeztetésünk, ordibálásunk, jajgatásunk ellenére csakugyan ott tartunk. Hogy Isten kegyelmén múlik, lesznek-e pogromok és gyilkos viszontcsapások Magyarországon. Késő, de mégis azt mondom, álljunk meg, ülünk össze, vagy mindenki személyesen gondolja végig, miket gondolt vagy cselekedett itt az utóbbi húsz évben. Akinek van becsülete, kérjen bocsánatot a rasszista diskurzusokért – pláne, ha az a gyerekek közelében folyt –, a munkahelyi, utcai, kocsmái dumákért. Mindenki számoljon el magában azzal, hogy ha emberek halnak meg – bár ezen már régen túl vagyunk –, akkor miért felelős.”

„Még egyszer végig kellene gondolni az előítéleteket, mint például azt, hogy »a cigányok élősködők«.

Magyarországon 1000-2000 milliárd forintot emészt el a korrupció. Ez majdnem annyi, mint amekkora megszorítással eséllyel mászhatnak ki a válságból. Ez nem élősködés? Ha Magyarországon egymillió cigány lenne, és azok a purdétól a vénemberig élőlősködőnek évente egymillió forintot, akkor jönne ki összesen 1000 milliárd, vagyis vélhetően a fele annak, ami most magánzsebekbe,

maffiakasszába és pártpénztárakba kerül. (Ennyi pénzt természetesen a nem cigány és cigány szegények összesen se kapnak együttvéve, és természetesen nincs itt egymillió cigány, és senki se kap egymilliót.)

Hogy ki élősködik itt valójában, arról nézzük a legfrissebb adatokat: 30-50 milliárd forint többletbevétel folyt be 2008 első fél évében a gazdaság fehéredése következtében. Az adóhatósági ellenőrzések 2008 végéig 468 milliárd forint nettó adókülönbözetet tártak fel. A szankciók összértéke 304 milliárd forint. Az APEH 2008 végéig több mint hatezer vagyonosodási vizsgálatot fejezett be, és 32 milliárd forint adókülönbözetet állapított meg. Pénzmosáshoz kapcsolódóan a vám- és pénzügyőrség 26 bűncselekményt derített fel: 15,6 milliárd. 36 ezer bűncselekményt és szabálysértést találtak, ezek összértéke 106 milliárd forint. Az áfacsalások, körbeszámlázások, illetve a láncügyletek 2008 végéig: 18,9 milliárd forint. És ez csak a felszín.

Ezek nem cigányok. Ezek nem miskolci utcai rablók, nem szabolcsi fatolvajok. Ezek mi vagyunk: a becsületes, büszke sápadtarcúak. Hazafiak. Akik jajgatunk, mutogatunk, másokra és főleg a cigányokra, közben haszonélvező vagy gyáva cinkosként hagyjuk, hogy kilopják alólunk az országot.”

***

Szabadon gyakorolható gyűlölet

(Salga István olvasói levele a Népszab. 09. 02. 28-i számában.)

„Nem lehet most már sunyin hallgatva megbújni!

Ez már nem a gárdák kétszínű vonulgatása.

Ez már nem a törvénynek fittyet hányó filmvetítés, könyv- és fényképforgalmazás.

Ez már nem tojásdobálás, nem nemzetinek hazudott fasisztoid jelképek lobogtatása.

Ez már túlmege az ellenvéleményen, a más elvet tisztelők gyalázásán, jelképek összetörésén és festékek leöntésén. Ez már túlmege a sír- és halottgyalázáson.

Ez már olyan megbélyegzés egy népre, egy országra, amit nem lehet lemosni egyhamar.

Ez a szabadjára engedett és büntetlenül, szabadon gyakorolható gyűlölet eredménye.

Ami megdöbentő: a máskor oly hangozó pártok és egyházak szinte az elfogadás természetességével hallgatnak. Nem ordítják világgá fájdalmukat az elveszett

becsület után, nem átkozzák ki az elvetemült aljas gyilkost.

Egy ártatlan négy és fél éves kisgyereket és édesapját a XXI. században Magyarországon kivégeztek. Ezt már nem lehet a volt szocialista rendszer bűnéül felelni, ez már ennek a húsz éve regnáló politikai »elitnek« a bűne.”

***

Állatok

(Bartus László olvasói levele az Amerikai Magyar Népszavában)

Ezt a jelzöt nem én találtam ki, ezt a kifejezést használták e lap egyes olvasói a cigányokra. Nem szívesen venném át rasszisták szóhasználatát, de azok az emberek, akik Tatárszentgyörgyön rágyújtották egy cigány családra a házat, majd a kimenekülőket, köztük egy öt éves kisfiút sörétes puskával agyonlőttek, azok tényleg állatok. Még azt is hozzáteszem, hogy a menekülő kisfiút hátba lötték. Milyen ember az, aki hátba lö egy öt éves gyereket? Azért, mert cigánynak született. Más bűne nem nagyon lehetett szegény párának.

Képzelnék el egy családot, akik olyan nyomorban élnek, amit elképzelni is nehéz. Itt nő fel, egy padló nélküli, földes házban egy kisgyerek. Éhezik, fázik. Védetelen, kiszolgáltatott, az apjába és az anyjába kapaszkodik. Öt éves, még nem volt ideje felfogni, hogy milyen istenverte hátrányokkal született ebbe a világba, s hogy esélye sincs arra, hogy ebből valaha kitörjön. Csak odabújik az apjához és az anyjához. Azt látja, hogy a falujában megjelennek egyenruhások, apjától hallja, hogy a Magyar Gárda, akik a hivatalos magyar állami rendőrség díszkísérete mellett verik a bakancsot az utcán, őket fenyegetik és genetikai selejteknék nevezik őket. Beköltözik a félelem a házba. Beleeszi magát a mindennapokba. Aztán jön egy este, amikor igazi klassz magyar faszagyerekek (dehogyan rasszisták, csak jó magyarok, akiknek már elégük van a cigánybűnözésből), odalopakodnak a házukhoz, felgyújtják, és puskával várják a kimenekülőket. Amikor az apa összeesik utolsó pillantása még az öt éves gyereket követi, és talán kiáltja utána, hogy fuss. Fut is a gyerek, de a hazáját szerető, nemzeti érzésű magyar faszagyerek az nem téveszt, az jól lő, mert gyakorolja a Gárdában, és telibe lövi a menekülő öt éves gyerek hátát.

Míndez nem film, hanem valóság. Nem valamelyik elmaradott távoli földrészen történt, nem a középkorban játszódik. Ez Magyarországon történt, ezt magyar emberek követték el. Le lehet mondani kedves rasszista amerikai magyarok

az előfizetést, fel lehet háborodni az irodalmi trágárságon, lehet képmutatáskodni, de én hányok. Mert ez a vég. Szégyellem, hogy magyar vagyok. Szégyellem, hogy ezt az én hazámban meg lehet csinálni. Szégyellem, hogy egy olyan néphez tartozom, amelyik nem képes türtőztetni a rasszizmusát, a primitív fajgyűlöletét, nem képes kezelni egy kulturálisan más és anyagilag elmaradott kisebbséget, hogy nem képes civilizált módon élni, hanem gyerekeket öl hitvány módon, este, sötétben, hátulról, a bőre színe és a származása miatt. Hova jutottunk? Milyen ócska, mihaszna, semmirekellő kormány van egy ilyen országnak, amelyik nem tudja megkülönböztetni a szabadságot a terrortól, amelyik hagyta, hogy ez az ország idáig süllyedjen? Azt hiszi bárki, hogy ez magától van? Hogy ennek

okai a cigányok? Amikor mindenki megmondta, ha nem parancsolnak megálljt a náciknak, öldöklés lesz. És most megmondom, hogy ennek itt nem lesz vége. Magyarország egy véres polgárháború küszöbén áll, és a politikai vezetői ebből semmit nem vesznek észre.

A szélsőjobboldal úgy megerősödött, hogy a holokausztot holnap megcsinálnák, ha olyan lenne a külpolitikai helyzet, mint az 1930-as években. Ők égettek gyerekeket. Akik Tatárszentgyörgyön gyilkoltak, ugyanazok, mint akik haláltáborokat üzemeltettek és gázkamrába küldtek embereket. Magyarországon ma ugyanolyan széles bázisa van a nácizmusnak, mint akkor. (Amerikai Magyar Népszava, 2009. február 28., kissé rövidítve, kiemelések tőlünk. A szerk.)

Tények álarcában

Pásztor Albert miskolci rendőrkapitány közölte a nyilvánossággal: „a közterületi rablások elkövetői cigány emberek.”

Nincs okom kétségbe vonni a kapitány úr kijelentésének tényszerű hitelességét. Ki ismerhetné nála jobban a helyi bűnözés adatait? Én csupán arra szeretnék rámutatni, hogy a tények olykor álcái lehetnek a szemszedett hazugságnak. („Az igazat mondd, ne csak a valódit.”) De mielőtt saját szavaimmal fogalmaznám meg a véleményemet, idézem – egyetértően – az elhíresült kapitányi közlés néhány visszhangját a sajtóból.

Scheiring Gábor és Szombati Kristóf írják „Az elhallgatás politikája” c. cikkükben („Népszabadság”, 09.02.11.): „Az SZDSZ, miközben Gusztos Péter válogatott szavakkal ostorozza a rendőri szervezetet, sorra nyújt be olyan reformtervezeteket, amelyek a közszolgáltatások felszámolásával eddig csak rontottak a vidéki aprófalvakban és etnikai gettóknak sínylődök helyzetén.” „Az a fajta kisebbségvédelem, amelyik az antirasszizmust a leghátrányosabb helyzetű csoportokat sújtó neoliberális társadalompolitikával párosítja, legalább annyira fokozza a feszültséget, mint a kirekesztés és »cigányozás«.” „A szemünk előtt kibontakozó társadalmi konfliktus értelmezéséhez és kezeléséhez fel kell tennünk egy kérdést: ... miért hagytak kb. 800 000 (nemcsak cigány származású) állampolgárt leszakadni? Hogyan történhetett, hogy azok az emberek, akik húsz éve (vagyis a rendszerváltás előtt! R. E.) még a tár-

sadalom (ha nem is megbecsült, de legalább) elfogadott tagjainak mondhatták magukat, mára a társadalom sáncain kívülre szorultak?” Miért nem beszélünk arról, „hogy milyen módon lehetne helyrehozni azt a beteg gazdasági szerkezetet, amely az 1990 és 1993 között véghezvitt neoliberális sokterápia eredményeként jött létre? Nem árt emlékeztetni magunkat, hogy ennek folyamán kb. másfél millió ember veszítette el a munkahelyét és önbecsülését.”

Részlet Bodansky György „A miskolci eset” címmel megjelent olvasói leveléből („Népszabadság”, 09.02.07.): „Nagyon is lehetséges, ... hogy Miskolcon az utóbbi időben elfogott utcai bűnelkövetők, zsebtolvajok és rablók száz százalékban a roma népesség köréből kerültek ki. A kérdések kérdése viszont az, hogy mi okból vagy mi célból emlegette ezt a »tényt« ... az államhatalom helyi képviselője?” Mi oka volt rá, mi volt vele a célja?

Engem nem a kapitány úr szándékai foglalkoztatnak (bár azok sem lennének éppen érdektelenek): feltételezem róla a legjobb szándékot. De akkor is tagadhatatlan, hogy – megpróbálom a lehető legbársonyosabban fogalmazni – megdöbbenés volt, nem tanúsította a magas hivatalához nélkülözhetetlen körültekintést.

Hol kellett volna körültekintenie? Példának okáért az országban, ahol él. Ahol Szepessy Zsolt monoki polgármester nyilvánosan előadhatta követelését, miszerint biztosítani kell „minden tisztességes magyar állampolgár számá-

ra, hogy saját védelméről indokolt esetben (mondjuk, ha uborkát akarnak lopni a kertjéből – *R. E.*) gondoskodni tudjon bármilyen eszköz felhasználásával (mondjuk, a tolvajra mért halálos áramütéssel – *R. E.*), és ezért öt semmilyen törvényi elmarasztalás ne érje.” („Nép-szabadság”, 09.02.10.) Tehát felhívás önbíráskodásra? A lincselés törvényesítésére?

Vagy pedig: a lacházai polgármester lóhalálában tömegfelvonulást szervezett a tragikus helybeli gyerekgyilkosság állítólagos cigány elkövetői ellen, bár a gyilkosokat a rendőrség tudtommal mind a mai napig nem tudta kézre keríteni. Lehet, hogy valóban cigányok voltak? Lehet. De az is lehet, hogy nem. Hát aztán! A polgármester mindenestre gyűjtő beszédet mondott a felvonulók előtt, tovább fokozva a felizgatott tömeg lincshangulatát. Karakán kiállását bizonyára jó páran méltányolni fogják a legközelebbi választásokon.

Vagy pedig: Orbán Viktor nyomatékos megállapítása szerint „a cigány származású bűnelkövetők, súlyos bűncselekményt elkövetők aránya jelentősen, napról napra fokozódó mértékben növekszik”. A Fidesz-elnökség Veszprémben kiadott közleménye a Vezért visszhangozza: „a cigány származású emberek által elkövetett súlyos bűncselekmények száma aggasztóan növekszik. A dolgok nem mehetnek így tovább, itt az ideje az őszinte, nyílt, egyenes beszédnek.” Magyarán (ezt már én teszem hozzá): az elkövetők *etnikai osztályozásának*.

Honnan tudja a Vezér és környezete, hogy a bűnözők milyen etnikumhoz tartoznak? Hol látott erre vonatkozó statisztikákat? Tudtommal Magyarországon nincsenek ilyenek. Még nincsenek. – De tegyük fel, hogy a Vezér és környezete kézhez kapott és tüzetesen áttanulmányozott ilyesfajta hiteles, bár egyelőre nem a nyilvánosságnak szánt adatokat. Persze, nem ártott volna pontosan megjelölni a forrást – de kicsire ne nézzünk, higgyünk benne, hogy Az Ember, Aki Sohasem Hazudott, ezúttal is szigorúan ragaszkodott a dokumentált tényekhez. Oké. Csakhogy éppen itt van a kutya elásva. Aki a társadalmi magatartást (akármilyen legyen is, példaszzerű vagy deviáns) nem a társadalmi és történelmi viszonyokkal hozza összefüggésbe, hanem *etnikai sajátosságnak*, vagyis *biológiai adottságnak* tekinti – aki így jár el, az *tömény rasszizmusról tesz tanúságot*; és ha a tények, amelyek-

re hivatkozik, százszor helytállóak is, az általuk közvetített mondanivaló *szemenszedett hazugság*.

Miskolc veszélyes példa. Nagyon veszélyes – különös tekintettel a hatóságok – hogy is mondjam – némiképpen furcsa viselkedésére, kiváltképpen pedig arra, hogy a lakosság egy részének (nem csekély részének!) közéleti iskolázottsága kimerül néhány sziklaszilárd alaptételben: „mocskos cigányok!”, „mocskos zsidók!” (Utóbbi minősítést gondos kezek Churchill budapesti szobrára is rávezették.) És persze ne feledkezzünk meg a harmadikról, a legfőbb alaptételről: „mocskos kómenisták!”

Jut eszembe: mit keresett Káli Sándor, Miskolc egykor „kommunista”, jelenleg „szocialista” polgármestere, a rendőrkapitányt éljenző tömeg árpádsávós zászlói alatt? (Amely zászlók pontosan jelezték, hogy lobogatóik vették az üzenetet.) Persze, annyira azért én se vagyok tudatlan, hogy ne sejtsem a választ. Tudom én, mit dobognak az elitszívek, mit muzsikálnak éjt nappá téve a politikai zenekarok: első a zország! Semmi sem fontosabb a zemberek, a magyaremberek érdekeinél!

Úgy bizony! Könnyeket csal a szembe a meghatottság.

Rozsnyai Ervin

Cigány Tiborc

Fiam most lesz 18 éves.

Megünnepli? Aligha. Én 1973-ban voltam annyi. Nyomdaipari tanulóként ünnepeltek meg tanuló- és munkatársaim. Emlékszem: szerelmes voltam, a boldog jövőt terveztem, másnaposan, kótyagosan arról ábrándoztam, hogyan utazok majd jutalomból kapott első utamra a Szovjetunióba. Felejthetetlen élmény volt. A 18. születésnapom, a szerelem, az ünneplés, egy út, amely megadatott, az pedig eszembe se jutott, hogy azon gondolkodjam, mit fogok enni holnap.

Az én fiam most lesz 18 éves. Mit tagadjam, nem tud tanulni, ki van porciózva az élelmünk, a fűtés és miegyebek számláját nem tudjuk fizetni. Most még vendégünk is van, átkozott egy vendég, folyton itt lebzsel, pedig nem hívtuk, a neve szegénység! Becézik ezt a vendéget nincstelenségnek, nyomornak, de akárhogy is becézik, ő a kapitalizmussal kopogtatott be, és igen rossz vendég. Nekem aztán elhíhetik. No de ez a vendég most ajándékot is hozott a fiam születésnapjára. Az ajándék, reménytelenségbe csomagolva, a munkanélküliség. Ezt a fura ajándékot ki se kellett csomagolni, sőt, kibontotta magát a rusnya.

18 éves lett a fiam, hátára akar telepedni a félelem, a jövőtől és a fenyegetettségtől való rettegés.

Több mint púp, ez a vendég mellett betolakodó rusnyaság, beceneve fasizmus.

Egyelőre még beceneve, de mint hírlik, nincs az az épkezláb erő, az egységes baloldal, amely ezeket a rossz vendégeinket kisöpörné.

18 éves lett a fiam, könnyes meghatottsággal nézem, titokban, s ha meg-

fordul, mosolyt kényszeríték az arcokra. Ő a büszkeségem, fiam, aki már 18 éves lesz.

Mit adhatok neki? Semmit, de azt a reménybe gondosan becsomagolva, az legalább ki ne pottyanjon, azt legalább el ne hagyjuk. Lázad a szentem, a kincsem, nézem, ha orrbavágja (persze csak véletlenül) éppen az, akire számított. Könnyen megrázza magát, mint ló a sörényét, ha ostor legyinti. Ha azonban a mély butaságból fasisztává lett kicsúrok hada támadja, rúg, kapál, tüzet hány, küzd, de még csak egyedül. Ha a vereségnél megsimogatják, vigasztalják támogató, együttérző szavakkal, bizony az jó, de nem menti meg a végtől, s nem mindegy? Nem mindegy, hogy hányan siratnak temetéskor, ha győz majd az erőszak?

18 éves lesz a fiam! Szemem egyszerre könnyezik az örömtől, és ha sorát látom, a keservtől.

De szeretnék ajándékot adni. De szeretném nemcsak hinni, hanem látni, hogy a mi oldalunkért, nemes célért, szövetség jött létre, nem az ármányé, az önzésé, a harácsolásé, mint a jobboldalon, hanem igazi baloldali, nagy közös akarat. Szeretném a reményt ajándékozni fiamnak, hogy van, lesz mellette baloldali erő és biztos jövő.

Fiatalon, gondoktól roskadva, jelentéktelen lényként, fölém magasodó 18 éves fiamnak s megannyi páriálétre kárhoztatottnak a nevében, kérhetem?

Nagy kérdés?

Egyesüljünk, amíg a vihar ki nem söpör minket, aki útjában áll, és romokban áll majd az újjáépíthetetlen világ.

Aradi Pál

Így búcsúzott a Vörös Újság

A Tanácsköztársaság évfordulójára közöljük emlékeztetőül a Vörös Újság utolsó, 1919. augusztus 2-i számának búcsú-cikkéből a befejező sorokat.

„Tudja-e a proletariátus, hogy mit cselekszik, ha nem tiporja el a saját kebelében életére törő gyilkosokat? Tudja-e a budapesti munkásság, hogy mi vár rá, ha az utolsó percben újra neki nem lendül? A munkásság legjobbjai, mindazok, akik csak egyszer is szavukat hallatták a proletariátus mellett, a bojáruralom katonáinak puskatusa és szuronycsapásai alatt fognak ezért meglakolni. Igazi demokrácia lesz Magyarországon, mert mindenki,

aki szót emelne, a sír némaságában lesz egyenlő, a többi pedig a bojáracsizma taposásának egyenjogúságát élvezzi.

Évtizedekre megszűnik itt az élet, csak a burzsoázia és a bojárak fognak terpeszkedni; megszűnik a vita a pártról és a szakszervezetről, mert nagyon sokáig nem lesz se munkáspárt, se szakszervezet, megszűnik a vita a diktatúra erős vagy gyenge kezeléséről, mert a burzsoázia és a bojárak már eldöntötték, hogyan kezeljék a diktatúrát. Az akasztófák száza hirdetik majd, hogy a vita a proletariátus gyengesége miatt a burzsoázia javára dőlt el.”

Felszabadulásunkra emlékezve

Divatba jött, hogy a náci és nyilas hordák hazánkból való kiűzését ne felszabadulásnak nevezzék, hanem kínnal-keservvel valami más elnevezést találjanak rá. Ami bennünket illet, nekünk a „felszabadulás” szó nagyon is megfelel.

Hazánk felszabadulásának 64. évfordulója alkalmából közlünk néhány adatot dr. Simon Péter történésznek, Társaságunk egyik alapítójának könyvéből. („A századforduló földmunkás- és agrármozgalmai 1891-1907. Bp., 1953.)

1891. Orosházán, Békéscsabán, Battonyán csendörök és katonák lövicsűrjék a nyomorúságuk miatt tüntető magyar, román, szerb földmunkásokat. A vérengzésnek halálos áldozatai vannak, asszonyok is.

1892. A Nagyvárad melletti Tamási községben a bérlő nem adja ki az aratómunkásoknak a szerződésben kikötött élelmet. Sokan koldulnak, kaszálás közben összeesnek az éhségtől. Végső elkeseredésükben abbahagyják a munkát. A sztrájkoknak a csendörök fegyverei vetnek véget.

1897. januárjának második hetében Szilágynagyfalun báró Bánffy János földesúr agyonlővi Nagy Bálint földművest, mert annak a kutyája megugatta. A csendőrség a gyilkosságért nem vonja felelősségre a bárót. Amikor a község felháborodott lakossága tiltakozik a gyilkos büntetlensége miatt., a csendörök sortűzzel válaszolnak. Somogyi Györgyné parasztasszony holtan marad a helyszínen.

Ezekben az években a vasút- és gátépítési munkák megszűnése, valamint a gépek fokozottabb alkalmazása miatt növekszik a szegényparaszti tömegek nyomora. Annyira nincs munka és kenyér, hogy a bérlők már 1/15, 1/16 részért szer-

zödtetik az aratókat. Balmazújvároson a csendörök puskatussal támadnak a községháza előtt a munkásokra, akik azzal nem kaptak munkát, és tanácstalanul álldogálnak a sárba fektetett deszkapallókon. Tóth Gábor földmunkás holtan esik össze. Veres Péter írja „Falusi krónika” c. könyvében (Bp., 1941., 171-172. o.) „... én néhány év múlva együtt jártam iskolába Tóth Gábor árvájával, s még akkor is tisztelet és becsület járt ki annak az embernek és minden ivadékának, akit a csendörök löttek agyon.”

Az éhség és a terror nyomán növekszik az ellenállás is. Paraszti nőszervezetek alakulnak; a nagyszénási asszonyok szervezete írja a „Földművelő” c. lap 1897. április 9-i számában: „... mi bízzunk, s ha hitünk, bizodalomunk erős, s az összetartó kapocs meglazíthatatlan köztünk, a férfiakkal együttműködve, nincs az a fa, mely csapásaink alatt össze ne roppanjon.”

1897. június 8: Nádudvaron letartóztatják a földmunkások vezetőit. A munkások téglákkal, karókkal esnek neki a csendöröknek. „Le az urakkal! Lőjenek össze bennünket, akkor se hagyjuk magunkat!” – Ugyanabban az évben az Alföldön és a Dunántúlon a munkások több uradalomban aratósztrájkokkal kivívják a robot (!) megszüntetését. (Két és fél évvel a 20. század beköszönté előtt nincs még eltörölve Magyarországon a középkor!) A harcokban magyar, szlovák és román munkások együtt vesznek részt.

Részlet egy versből, amely Székely községben járt szájról szájra: „A gulyás, a kondás, úgy mint a tehenes / Nyomorúságban él, kevés a kenyere. / Télen-nyáron krumpli minden eledele. / Jön a kommenció, a kocsis, a béres, / Panasz-

codik, hogy az élet nagyon terhes, / Reggel fél háromkor már dologra megyen, / Esti tíz óráig hogy munkába legyen.” (Közli „A budapesti rendőrség működése az 1897. évben” c. hivatalos rendőri kiadvány. Bp., 1898. 548-549. o.)

Moravszky Mátyás meggyesegyházi földmunkás mondta felszólalásában a Szociáldemokrata Párt XII. kongresszusán, 1905. április 23-án: „Az egyszerű földművelő munkások, akik csak földet hordani, kaszálni és kapálni tudnak, nem félnek az általános sztrájk következményeitől, a nyomortól, mert nagyobb nyomor, mint amilyenben jelenleg vagyunk, el sem képzelhető.”

Az orosz forradalom esztendeje ez; Prágában a munkások barikádokat emelnek, forradalmi helyzet van Budapesten is. De egységes forradalmi vezérkar híján a mozgalmat mindenütt elfojtja a fegyveres erőszak. 1907. március 23-án a „Köztelek” – a nagybirtokosok lapja – így ír: „A tömeg felkorbácsolt étvágyát és fölcsigázott igényeit annak a jelszónak alapján, hogy »földet a népnek«, nem lehetséges kielégíteni, s a kérdést sem Oroszországban, ... sem sehol másutt a földkerekségen nem lehet megoldani. A hivatalos gyilkolás bizonyára civilizált embernek nem lehet példaképe, s mégis bámulnunk kell Sztolipin miniszterelnök szilárdságát, aki akkor, amikor százfelé is lángban állt az orosz birodalom, nem ijedt meg, hanem vasenergiával lebirta a háborgó elemeket.”

Sztolipin magyar szellemi elődjeként tarthatjuk számon Darányi Ignác földművelésügyi minisztert, aki az 1897-es aratósztrájk után törvényjavaslatot terjesztett elő a mezőgazdasági sztrájkok betiltásáról. A javaslatot a képviselők egyhangúlag megszavazták. Az új törvény, amely hivatalosan 1898. évi II. tc., a köznyelvben a találékos „rabszolgatörvény” nevet kapta, szigorú intézkedéseket írt elő arra az esetre, ha a munkások „a munka megkezdését vagy folytatását megtagadják”, vagy munkahelyükön „igazolatlannal meg nem jelennek”. „Az elsőfokú hatóság a munkaadónak a szerződés felmutatása mellett előadott szó- vagy írásbeli kérelmére, késedelem nélkül köteles ezeknek a munkásoknak a munkahelyre karhatalommal való kivezetését határozatilag elrendelni, és rögtön foganatosítani. A munkások kivezetésére vonatkozó határozat ellen fellebbezésnek helye nincs.” (37.§) A munkaszünetet a munkásoknak a községházán, jegyző előtt kell aláírniuk. (13.§) – ami többnyire csendörök jelenlétében történt, és formailag sem hasonlított a polgári jog szerint kötött munkavállalói szerződésekre. Ráadásul,

ezeket a feudális jellegű kényszer-megállapodásokat többnyire télen kötötték, amikor a munkás hónapok óta egy fillért sem keresett, nyári keresetét pedig már felélte.

A rabszolgatörvényt kiegészítette és betetőzte a „deresztörvény” – hivatalos nevén az 1907. XIV. tc. (tervezetét az OMGE küldöttsége nyújtotta át Darányi földművelésügyi miniszternek). A törvény kiterjesztette a sztrájkellenes intézkedéseket a szerződéses munkásokon kívül a cselédekre is. A 3.§ kimondta: a gyermekeket 12 éves koruktól el lehet szegődtetni cselédnek, és „a kiskorú cseléd 18 éves koráig a gazda házi fegyelme alatt áll”. A 46.§ felhatalmazza a gazdát a cseléd tetteles bántalmazására. A 17.§ szerint a cselédet, „ha a meghatározott időpontban a szolgálatba be nem áll, a gazda panaszára az elsőfokú hatóság köteles szolgálati helyére karhatalommal előállítani”. 18.§: „A cseléd tartozik a gazdaság rendjét megtartani”, és „a gazda által megszabott ideig dolgozni”. „Nincs joga a gazda beleegyezése nélkül a megengedett időn túl a gazdaságból elmaradni, lakásába háza népéhez nem tartozó személyt a gazda tilalma ellenére, hacsak ideiglenesen is, befogadni.” 27.§: „Ha ellenkező megállapodás nincsen, a cselédnek a megtagarított tüzelőt elad-

nia, elajándékoznia, vagy elvinnie nem szabad.” Ne higgyük azonban, hogy a törvény a gazdára semmilyen kötelezettséget nem rótt cselédje iránt. A 30.§ szerint „köteles a gazda akként intézkedni, hogy cselédje, anélkül hogy köteleességét mulasztaná, időről időre saját hitfelekezete délelőtti istentiszteleteiben részt vehessen”.

Hála e törvényeknek, illetve a viszonyoknak, amelyek bennük tükröződtek, „kitántorgott Amerikába másfél millió emberünk”. Ady, a kivándorlók kortársa, Werbőczyt szólítja: ugyan kit fogni törvénybe hívni, ha pusztaság lesz az ország? /Éles a hajósíp, /Hallja baj-tetőzve/ Zselénszky gulyása, /Tisza urak csősze./ Hivogatja a síp, /Nyomor eldobolja, /Úgy elfogy a magyar, /Míntha nem lett volna.”

1898 január elsején Nyírkarász község lakossága felosztotta a földesúri birtokokat a falu nincstelenjei között. A „Szabolcs-Szatmár Megyei Néplap” 1952. április elsejei száma leírja az eseményt a még élő szemtanúk elbeszélése nyomán. „Hó borította a nyírkarázi határt, amikor 1898 elején egy hajnalom megjelentek a cselédek a földeken. Barócsik András, a természetes szálfember, Végső Miklós, Ragályi Jani vezette őket. Okolicsányi meg Ferenczy méltóságosok

földjére vonultak. Földosztásra! Hóból csináltak buckákat, jeleket... aztán, amikor elkészültek, szép rendben hazavonultak. Akkor már ott volt a csendőrség. A három vezetőt elfogták. Összeszaladt a falu népe a főtérre. Volt, aki kaszára-kapára kapott. Barócsik András nagy öles természetével sehogy sem akart engedelmessékedni a csendőröknek. Úgy rázta le magáról őket, mint kutya a bolhákat. Végül mégis leteperték, hurkot vetettek rá, s lekötözték a szekérbe. A nép morajlott, mint a vihar, zúgott, mint a szél. Az aszszonyok sikoltoztak, és az öklüket rázták a zsandárok felé. Kardos Ferencné a szekér után vetette magát. S akkor az egyik csendőr beledőfte a szuronyát. Vér ömlött a fehér hóra.”

A karácsi földosztók vezetői közül Dudás Mihály megérte a felszabadulást. 1947. április 4-én, a felszabadulás ünnepén, 90 esztendőskorában ő helyezte el az első koszorút a falu szovjet hősi emlékművének talapzatára. „Drága elvtársak, kedves jó fiaim! Én, Dudás Mihály, börtönt szenvedtem azért a szabadságért, amit ti elhoztatok nekünk. És megadatok nekem, 90 éves öregembernek, hogy lássam falum népét békében, boldogságban. Köszönöm, nagyon köszönöm, édes fiaim.”

És Dudás Mihály könnyezni kezdett.

Picasso, szemérmesen elfüggönyözve

A főként munkások által lakott East Enden van az a londoni galéria, ahol 1939 januárjában kiállították a *Guernicát*, Picasso remekművét. A polgárháború borzalmaival, az emberi szenvedést és szorongást idéző, hatalmas festmény a modern művészet leghíresebb háborúellenes nyilatkozatává vált.

A kiállítást Clement Attlee akkori munkáspárti vezető, későbbi miniszterelnök nyitotta meg, a Nemzetközi Brigádok Angliába visszatért tagjainak jelenlétében.

Két héten keresztül ezek álltak sorban a Whitechapel Gallery előtt, ezzel is szolidaritásukat nyilvánítva az 1937-ben lebombázott baszk faluval és a francóisták által üldözött köztársaságiakkal.

Az 1901-ben megnyitott Whitechapel Galéria kezdettől fogva a kortárs művészet kiemelkedő mestereit mutatta ba – olyanokat, mint Joan Miró, Juan Gris, Frida Kahlo vagy Lucien Freud. Az 1939-es kiállítást a szakszervezetek kezdeményezték, azzal a céllal, hogy új ön-

kénteseket toborozzanak a Köztársaságnak. Belépőként minden látogatónak egy pár, akár használt, de jó állapotú lábbelivel kellett fizetnie, felajánlásul a köztársasági katonáknak. A kiállításról készült korabeli fényképek és dokumentumok tanúsága szerint a tárlat bezárásakor a kép mellett cipőhegy emelkedett.

A *Guernica* 1939-es londoni bemutatása után a mű a New York-i Modern Művészetek Múzeumába került, hogy ott őrizzék – a festő kifejezett kívánságára – a spanyolországi demokrácia eljöveteleg. Csak 1981-ben szállították Spanyolországba. A spanyol fővárosban először a madridi *Casón del Buen Retiro*-ban állították ki, 1992-től pedig a szintén madridi *Zsófia királyné Múzeumban* (Museo Reina Sofía) látható.

1955-ben Picasso megrendelte a *Guernica* gobelinváltozatát Jacqueline Baume Dürrbach párizsi műhelyében. A költségeket a híres mecénás, Nelson Rockefeller fedezte.

Rockefeller halála után a mecénás első felesége az ENSZ New York-i székhá-

zának adományozta a gobelint, ott a Biztonsági Tanács termébe vezető folyosón helyezték el. Évek múlva a BT-nek az iraki katonai beavatkozásról kellett döntenie. A műalkotás lenyűgöző háborúellenes mondanivalója hirtelen kellemetlenné vált, nem illett az alkalomhoz. 2005. február 5-én, amikor Colin Powell amerikai külügyminiszter az iraki beavatkozás mellett szólalt fel, a gobelint diszkréten elfüggönyözték.

Hetven év elmúltával a *Guernica* viszatér – gobelin formájában – a londoni East Endre.

Vasárnap a barna, krémszínű és fekete tónusú, hatalmas méretű – 349-szer 776 centiméteres – gobelinváltozat lesz az utóbbi két évben teljesen felújított, legendás galéria újbóli megnyitásának főszereplője, és egy éven át lesz látható a kelet-londoni kiállítóteremben, amely a brit főváros egyik legfontosabb kulturális központja.

(Megjelent az „*El País*” c. spanyol napilap 09. 04. 01. számában. Ford. Rózsnay Katalin.)

Gyárfoglalások, sztrájkok, tüntetések Európa-szerte

Ukrajnában a Herszon mezőgazdasági gépgyár munkásai elfoglalták az üzemet, bérüket követelve és tiltakozásul a gyár bezárása ellen. Üzemi tanácsot hoztak létre a gyár ellenőrzésére. A munkások a gyár újraállamosítását követelik. Ukrajna-szerte szolidaritási tüntetések zajlottak a Herszon munkásai mellett. Ezer szimferopoli diák felvonulással fejezte ki szolidaritását.

A Lengyelország délkeleti részén fekvő Stalowa Wola ZYM gépgyárat több ezer dolgozó foglalta el, hogy megakadályozza a gyár bezárását. A tulajdonosok ugyanis csődöt jelentettek, és tudatták, hogy elbocsátják valamennyi munkásukat. A gépgyár főleg Ausztriának szállította termékeit. A gyár megszállításával egyidejűleg Stalowa Wolában nagyszabású tüntetés zajlott a szegénység ellen, a munkahelyek védelmében, a megélhetésért.

Franciaországban két üzem munkásai elfogták a gyárigazgatót, követelve bérük kifizetését és munkahelyeik megmentését. A francia közszolgálati dolgozók ebben az évben már másodszor hirdettek általános sztrájkot és tüntetést a válság és a dolgozókat sújtó kormányzati intézkedések miatt. A márciusi kétnapos tüntetésen 1 millió közalkalmazott vett részt. Sarkozy az előző, januári általános sztrájk után elfogadott egy 2,6 milliárd eurós szociális segélycsomagot, de a márciusi szervezők szerint ez nem volt elég.

A legnagyobb olasz szakszervezeti szövetség, a baloldali CGIL, április 4-én több száz ezres tüntetést tartott Rómában. A szövetség elnöke, Guglielmo Epifani szerint "Berlusconi eddig csak a bankoknak és az autópárnak dobott mentőövet, de tudomást sem vesz annak a többszáz ezer olasznak az ínséges helyzetéről, akik már elvesztették állásukat, vagy hamarosan munkanélküliek lesznek".

Az elégedetlenség a szomszédos Spanyolországra is áterjedt. Egyetemi hallgatók tüntettek Barcelonában a „bolognai rendszer” szellemében tervezett felsőoktatási reformok ellen. A rendőrökkel való összecsapásban nyolcvan megsebesültek. (NOL, 168 óra online, MTI)

A másik Izrael

Hadas ivrit nyelven annyi, mint „új”. De rövidítése is a „Demokratikus Front a Békéért és Egyenlőségért” nevű szervezetnek. Zsidó és arab izraeliek baloldali szövetsége ez, amelynek jelenleg 4 képviselője van (korábban 3 volt) a 120 tagú Knesszetben.

A Front különböző haladó csoportosulásokat egyesít, legfontosabb csoportját a kommunisták alkotják. „Címzettjei” elsősorban az izraeli arabok (akik a lakosság 20%-át teszik ki), valamint azok a fiatal zsidók, akik ellenzik a hatalom birtokosainak háborús irányvonalát.

A Hadas bátran szembefordul a rendkívül erős sovíniszta hullámmal. Harcol azért, hogy Izrael vonuljon vissza az 1967-es határok mögé; síkra száll az állam és a vallás szétválasztásáért, küzd az izraeli arabok diszkriminációja ellen, támogatja a palesztin menekültek hazatérését, kiáll a munkások szociális jogaiért, követeli, hogy Tel Aviv írja alá az atomfegyverek terjesztését tiltó egyezményt.

Testvéri üdvözlőnként küldjük az ultranacionalista légkörben nehéz harcot vívó Hadasnak – elvtársainknak, akik egy másik Izraelt testesítenek meg.

Az amerikaiak többsége ellenzi a kubai blokádot

Barbara Lee amerikai kongresszusi képviselő kijelentette, hogy az amerikaiak 68 százaléka helyeselné, ha az USA kormánya megszüntetné a Kuba elleni gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi blokádot.

Lee asszony, aki Kalifornia állam szövetségi képviselője és a Kongresszus Fekete Csoportjának jelenlegi elnöke, sajtóértekezleten mondta el ezt a véleményét, Mike Honda kongresszusi képviselő társaságában.

A Genetikai és Biotechnológiai Központban tett látogatása után Lee így nyilatkozott: „Meggyőződünk róla, hogy a cukorbetegség, szívinfarktus, májgyulladás és számos más betegség elleni oltások és gyógyszerek gyártása mennyire fejlett Kubában. Mint mondta, őt és képviselőtársait látogatásuk meggyőzte ar-

ról, hogy a blokádot megszüntetése utat nyitna a két ország tudósainak hasznos együttműködése számára. Nagy benyomást tett rájuk, hogy a tudományos eredményeket milyen gyorsan vezetik be Kubában a szociális gyakorlatba. Szeretné, ha a választóközterében lévő biotechnológiai központ tudósai ellátogathatnának Kubába, és megismerhetnék ottani kollegáik eredményeit.

Mike Honda, a Demokrata Párt képviselője elmondta, mennyire megható volt számára, hogy a kubai fővárosban ünnepélyesen megemlékeztek Martin Luther Kingről, halála 41. évfordulóján.

Az amerikai küldöttség tagjait fogadta Ricardo Alarcón, a parlament elnöke, és Bruno Rodríguez Parrilla külügyminiszter.

Megnőttek Kubában az agydaganatos gyermekek túlélési esélyei

Megnőttek a túlélési esélyei Kubában azoknak az agydaganattal megoperált gyerekeknek, akiket a hagyományos terápiával egyidejűleg a Nimotuzunab nevű kubai készítménnyel kezelnek. A központi idegrendszer tumorjait a Camagüey tartománybeli Gyermekek-onkológiai Központban gyógyítják. Ez az intézmény 2008-tól részt vesz egy országosan több mint 60 beteget átfogó klinikai gyógyszeresztelési programban. A Camagüey-i központ más országrészekből származó betegeket is kezel, akiknél Medulloblastomát vagy más rosszindulatú daganatot diagnosztizáltak.

Az egy év alatt nyert tapasztalatok je-

lentős pozitív hatásról tanúskodnak. Az új gyógyszerrel végzett immunterápia erősíti a szervezet daganatellenes reakcióit. A készítmény hatékonyságát, sugárterápiával kombinálva, 2005 óta agytörzsi-daganatos gyermekeken is vizsgálják.

A készítményt eddig Latin-Amerika, Ázsia, Európa és Afrika több országában regisztrálták. Glioma-gyógyszerként az Egyesült Államokban is bejegyezték.

Kuba további kutatásokat is folytat az emlő-, nyelöcső-, tüdő-, hasnyálmirigy- és prosztaták, valamint egyéb rákfajták hatékony és biztonságos gyógyszerelésének kifejlesztésére.

(Megjelent a *Granma* ez év március 23-i számában.)

KÍNAI PROBLÉMÁK

Kína rendelkezik a világ legnagyobb aranykészletével, több mint 1 trillió 800 milliárd dollár értékben; harminc év alatt példátlan ütemben, évi átlagban 10-12 százalékkal növelte GDP-jét; hatalmas export-import potenciálja van, és úgy tűnt, külső katalizmak nem tehetnek kárt benne. Vannak azonban szakértők, akik úgy gondolják, hogy ezek a pozitív tényezők a tegnapi valóságot tükrözik. Ma, amikor a világ gazdasági-pénzügyi szerkezete az összeomlás határán van, nem lehet egyszerű válaszokat adni a bonyolult kérdésekre. A KB plenáris ülésén a párt, az állam és a hadsereg 350 legbefolyásosabb személyisége vett részt, hogy a legszigorúbb titoktartás mellett megvitassák – hivatalos fogalmazás szerint – „a falusi reformok előmozdításának kérdéseit”. Ami elsősorban az ország *élelmezési biztonságát* jelenti.

A megfigyelők hangsúlyozzák, hogy az intézkedések, amelyekkel a plénum anyagának titkosságát kívánják védeni, példátlanul szigorúak voltak: még a központi pártlapnak azok a munkatársai sem kapták kézhez őket, akik általában előkészítik a hivatalos szövegeket a sajtó részére. Egyedül a „Zsenmin Zsibao” – a központi pártlap, az ország legfontosabb lapja – közölt egy belső vezércikket a 4. oldalon, néhány jelszerű frázissal és nagyon kevés konkrét ténnyel. Ami hivatalos közleményként megjelent, kevés a kérdés vizsgálatához.

De azért tágabb összefüggésekben talán érdemes ezt a keveset is megvizsgálni. Nem fölösleges például emlékeztünkbe idézni, hogy a KKP KB Politikai Irodájának 2008. 09. 28-i ülésén már beszéltek a falu problémájának közeli plenáris megvitatásáról. Még régebben pedig, 2005. 12. 29-én, a népképviselők Állandó Bizottsága határozatot hozott, hogy 2006. január elejétől hatálytalanítják a mezőgazdasági adóról szóló rendelkezéseket – vagyis a több évszázados előzményekkel bíró adó nem létezik többé, a helyi szervek és a falvakban működő kötelező oktatási intézmények költségeit a központi és a helyi költségvetés nélkül fogja biztosítani.

A példákat tovább sorolhatnánk; anynyi biztos, hogy a KNK-ban minden fontos döntést alaposan előkészítenek. Nincs okunk kételkedni abban, hogy a falu problémái most váltak különösen fontosá.

Mint ismeretes, a kínai lakosság erősen rétegződik. Az ország keleti részében, a tengerparton, hatalmas pénzügyi

és ipari központok találhatók – ezek biztosítják a bruttó hazai termék viharos és rendszeres növekedését. A keleti ország-részek lakói büszkén mutogatják a látogatóknak az új utakat, a nagy sebességű vonatokat, a korszerű repülőtereket. A nyugati országokban más képeket látni. Mintegy 700 millió paraszt él itt, és a termelési eredmények aligha állíthatók kirakatba az új Kína eredményei mellé. Haladás ugyan itt is van, és a jó példák sokasodnak, tény azonban, hogy a mezőgazdasági termelés messze elmarad az ország átlagos növekedési ütemétől. Az egy főre számított gabonatermés nem éri el az évi 4 mázsát, ami aligha szavatolhatja az ország zavartalan fejlődését.

Persze, a legkülönbébb termékekből származó hatalmas exportjövedelmek és az óriási valutatartalékok bármely pillanatban lehetővé tennék az élelmiszer-behozatal növelését. De ez a lehetőség csak akkor reális, ha a világgazdasági kapcsolatok szilárdak és megbízhatóak. Most viszont, a legsikeresebb országokban is bankok omlanak össze, belázasodtak a tőzsdék, nő a munkanélküliség – válság

van. Ezért a saját erőkre való támaszkodás nagyon is időszerű – a mezőgazdaságban különösen.

Változatok

A nyugati elemzők előrejelzéseket és feltételezéseket állítottak fel a KB-plénümöt illetően. Szerintük a plénum központi kérdése a következő alternatíva volt: fektessék-e be a pénzügyi és valutatartalékok döntő részét a nyugati (elsősorban az amerikai) gazdaságba, olcsón felvásárolva a kulcságazatokat, vagy fordítsák a pénzt a mezőgazdaság fejlesztésére, az ország élelmiszerellátásának biztonságára. Az a hír járja az elemzők között, hogy a „nyugati irányt” a KKP vezetőségének befolyásos „sanghaji csoportja” támogatja, amely a párt volt főtítkára, Csao Cömin köré tömörül; velük szemben pedig a „pekingiek” állnak, élükön Hu Csintao jelenlegi főtítkárral.

A „pekingiek” álláspontját az idő igazolni látszik: nem valószínű, hogy Amerika „felvásárlásával” Kína ne vásárolná meg egyúttal az USA mélyülő válságát is.

(Alekszandr Drabkin: „Egy nagy ország paradoxonjai” c. cikke alapján. Megjelent a „Pravda” 114. számában.)

Marx népszerűsége és a válság

Megháromszorozódtak az utóbbi hónapokban Karl Marx „A tőke” című háromkötetes művének, a kapitalizmus rendszerét elemző és bíráló „trilógiának” eladásai a szerző és a mű szülőhazájában, Németországban.

A globális pénzügyi és gazdasági válság okán egyre többen olvassák ismét Marx könyveit (politikuskok, sőt bróke-

rek is). Sokan jutnak arra a véleményre, hogy a filozófus elemzése helytálló. „Marx újra divatban van” – mondta Jörg Schütrumpf, a berlini Karl Dietz kiadó szerkesztője. A cég, amely a Rosa Luxemburgról elnevezett alapítvány (Rosa Luxemburg Stiftung) tulajdonában van, nemrég újra kiadta a német társadalomtudós és társa, Friedrich Engels több mint

Egy német könyvesboltban. Felértékelve.

száz kötetet felülelő teljes munkásságát. A kiadóban úgy látják, hogy főként a fiatal értelmiségi rétegek érdeklődnek a művek iránt. Néhány éve a BBC közvélemény-kutató felmérésén az évezred gondolkodójává választották a német gondolkodót. „Minél több időt töltök a Wall Streeten, annál inkább meg vagyok győződve arról, hogy Marxnak igaza volt. (...) Meggyőződésem, hogy az ő megközelítése a legjobb, hogy megértjük a kapitalizmust” – nyilatkozta egy bankár a magyarországi „Figyelő” c. lapnak.

Marx életét és eszmei örökségét 2008-

ban két formában is feldolgozták a mozi-vásznon. Alexander Kluge, az írói és rendezői munkásságáról egyaránt ismert Büchner-díjas alkotó, 10 órás monstrefilmet forgatott „A töke” alapján, egy német újságíró-testvérpár pedig, Gernot és Carsten Jaeger, „Karl Marx – egy filozófus történelmet csinál” címmel készített dokumentumfilmet.

Kínában zenés-táncos darab készült „A töké”-ből: „A szórakoztató színházi eszközök segíteni fogják az átlagembert, hogy megértse, miért is van világgazdasági válság” – mondta egy kínai lapnak Csang Csun, a Fudan egyetem gazdasá-

gi professzora, aki tanácsadóként működött közre a mű színpadi adaptációjában.

A globális válság hatására számos vezető politikus jelentette ki, hogy a kapitalizmus hanyatlására és az ahhoz kapcsolódó állami beavatkozások szükségességére vonatkozó marxi jóslatokat igazolja az idő. „A marxi elmélet egyes részei nem tévesek” – mondta szeptemberben a „Der Spiegel” magazinnak Peer Steinbrück német pénzügyminiszter, aki szerint „a féktelen kapitalizmus önmagát falja fel mohóságával”.

(AFP 2009. március 23., Figyelő 2008. november 23.)

NAGYÍTÓ

Az MSZOSZ állásfoglalása

Az április 18-i szakszervezeti tüntetésről kiadott közleményben az MSZOSZ keményen fogalmazott, ezért a napi sajtó „elsiklott felette”. A „Dialektika” olvasói számára közöljük a legfontosabbakat: „Kiindulási pontunk, törekvéseink, céljaink egyértelműek, világosak, szilárdak: a munkavállalók ma Magyarországon aránytalanul magas terheket viselnek. Nem tűrjük, hogy a válságot előidéző, azért felelős töke továbbra is kizárólag a saját érdekeit érvényesítse, és a munkavállalókkal fizetesse meg, az állam segítségét is elvárva, hibás, vagy öncélú döntéseinek következményeit. A válság megoldása mindenkitől áldozatvállalást követel, de azt nem fogadjuk el, hogy a terhek döntő részét újra a munkavállalók vállára rakják. Az MSZOSZ követeli, hogy a válságkezelés kapcsán eddig felmerült megoldási iránnyal, filozófiával szemben a fejről a talpára kerüljön a válságkezelés, a jövődöntő kormányprogram. Az új kormányfő vonja vissza a parlament elé beterjesztett adócsomagot, az új kormányprogram a gazdasági szempontokkal azonosan vegye alapul a valós társadalmi, szociális helyzetet, a munkavállalók, a nyugdíjasok érdekeit.”

Polgári „jogegyenlőség”

A szegedi bíróság több építési vállalkozót, akik 100 és 200 millió Ft. értékű adócsalást követtek el, hamis számlákat vettek, feketén foglalkoztattak – egy, illetve két év felfüggesztett börtönbüntetésre ítélt. Letöltendő börtönbüntetést egy sem kapott. Cégekorról, kártérítésről, vagyonelkobzásról egy szó sem esett. Azt a bizonyos Varga Dénes nevezetű sajkakazai cigányembert (mert ez is fontos: cigány, és még csak nem is vállalkozó) aki 168 ezer forint értékben lopott áramot (állítólag, mert ha nem mérték, akkor honnan tudták?), öt év letöltendő börtönbüntetésre ítélték. Igaz, a tol-

vaj, család cégtulajdonosok csak az államot (azaz minket valamennyiünket) lopták meg, az a másik viszont a magántulajdonban lévő áramszolgáltató profitját rövidítette meg. (Kossuth Rádió 16 órákor, 2009. február 3.)

Niemeyert kitüntették

A brazil kormány a „Getulio Vargas” érdemrenddel tüntette ki a kommunista Oscar Niemeyer világhírű építész, aki 101 évesen még mindig aktív, és tervekben dolgozik. A Brazília egykori elnökéről elnevezett érdemrenddel azokat a személyeket ismerik el, akik kiemelkedtek a munkások jogainak előmozdításában. Niemeyer volt a tervezője az 1960-ban fővárossá vált Brazília város szinte összes jelentősebb épületének. Mentorával, Le Corbusier-vel a New York-i ENSZ-palota tervezésében is részt vett. (MTI 2009. március 17.)

A Szegények Iskoláinak bezárása Braziliában

Nemzetközi tiltakozó mozgalom hívta fel a figyelmet arra, hogy a brazil államszövetség Rio Grande do Sul államában a hatóságok bezárják a Földnélküli Parasztok Mozgalmának általános iskoláit. Ez az állam a Szociális Világforum és az említett jelentős parasztmozgalom szülőhelye. A helyi kormány államminisztere „terrorista és marginalizált” elemek gyülekezőhelyének nevezte a Szociális Világforumot. Az események hátterében a papíriparban és a fakitermelésben érdekelt transznacionális társaságok állnak, amelyek meg akarják akadályozni a földnélküli milliók és a brazil baloldal által követelt földreformot. (Friend of the Earth, Sweden, 2009. február 27.)

Az FMLN győzött El Salvadorban!

A nemrég zajlott parlamenti és önkormányzati választások első helye után most a salvadori elnökválasztáson is

(51,3 százalékkal) nyert a korábbi gerillaszervezet, a Farabundo Martí Nemzeti Felszabadítási Front (FMLN) jelöltje. Ezzel a húsz éves jobboldali ARENA kormányzás véget ért. Mauricio Funes korábbi gerillavezér lett az ország új elnöke. Bejelentette hogy Salvador csatlakozni fog az ALBA-hoz, a Bolíviári Alternatíva Amerika Népei Számára nevű szervezethez, melynek tagjai: Bolívia, a Dominikai Köztársaság, Honduras, Kuba, Nicaragua és Venezuela. (Magyar-Venezuelai Szolidaritási Társaság)

Venezuela: szocializmust!

Mint a napilapok is megírták, Venezuelában a népszavazáson a szavazatok 54,4%-ával (6 millió szavazattal) lehetővé vált, hogy Chávez elnök a jövőben is jelöltesse magát az elnökválasztásokon. Az elnök ennek kapcsán kijelentette: „itt az ideje, hogy a gyakorlatban építsük a szocializmust!” (Magyar-Venezuelai Szolidaritási Társaság)

Tiszta többség az új alkotmányok Bolíviában

62 %-os többséggel fogadták el Bolíviában az új alkotmányt. Az ország baloldali vezetése és Evo Morales elnök az új alkotmánnyal hatalmat ad az ország régóta elnyomott bennszülött többségének, megvédi a földreformot és a természeti erőforrások, főként a földgáz közösségi ellenőrzését. Ezekkel a célokkal szemben az elmúlt hónapokban erőszakos ellenállás folyt, amelyet a hagyományos fehér uralkodó osztály szponzorált. A földgáztermelő tartományok jobboldali ellenzéke minden eszközzel igyekezett megakadályozni a népszavazást és ezzel az új alkotmány életbelépését. Az ország 80 %-át kitevő indián népesség ezután nagyobb mértékben fog részesedni az ország természeti erőforrásainak bevételeiből. (The Guardian, 2009. január 29.)

KÖZGYŰLÉST TARTOTTUNK

Tagjaink segítségére is szükség van

Senki sem lehet elégedett a Marx Károly Társaság szervezetszervezéssel. A közgyűlés előtti hónapokban többen aggodalmaskodtunk: mi lesz Társaságunkkal, ha a Dialektika terjesztését és a taglistát nem tudjuk pontosabbá és átláthatóbbá tenni, mi lesz ha a vezetőség és a vidéki tagság között megszakadt kapcsolatot nem tudjuk megújítani, mi lesz ha nem tudunk fiatalítani? Illúzióink nem lehetnek, erőink végesek,

de a március 28-i rendes és egyben tisztújító közgyűlésünk után felcsillan a javulás, javítás lehetősége. A jelölő bizottság ugyanis kiváló munkát végzett. De ne vágjunk az események elébe!

Dr. Rozsnyai Ervin, Társaságunk elnöke, a globális és a hazai gazdasági-politikai válságra koncentrált politikai beszámolójában. Az ennek alapján készült „A válság kuruzslói” című cikkét lapunk első

oldalától olvashatják. Beszéde végén arról szólt, hogy ha nem segítenek többen a munkában, társaságunk léte is veszélybe kerül.

Dr. Farkas Péter ügyvivő kiemelte a Dialektika jelentőségét Társaságunk tevékenységében, és az előző közgyűlés óta tartott központi fórumokat, műhelyvitákat, konferenciákat, rendezvényeket, politikai nyilatkozatokat sorolta, továbbá ismertetete a 2009. évi terveinket. Ezek között van a rendszerváltás fekete könyvének elkészítése a 20. évfordulóra az ATTAC Magyarország Tudományos Tanácsával közösen. I.V. Sztálin születésének 130 évfordulója előtt folytatjuk az elméleti tevékenységéről és a nevével jelzett korszakról folyó vitát, decemberben pedig konferenciát tartunk. Folytatódik a munkásoktól megkezdett műhelyvita és a magyarországi vízgazdálkodásról hét civilszervezet által havonta rendezett előadássorozat és nézetcsere, mely a jövőben az agrárkérdéssel bővül.

Hirschler Tamás ügyvezető titkár beszámolt Társaságunk szervezeti és anyagi helyzetéről. Kiemelte az MKT politikai-ideológiai jelentőségét, megőrzésének fontosságát. Ezért nagyon veszélyes, hogy a taglistánk és a Dialektika előfizetőinek névsora nem pontos, a nyilvántartás hiányos. Nehéz a tagsági és előfizetői státusz különbségének követése és adminisztrálása. Megyénként és budapesti kerületenként ismertette a helyzetet, kiemelve a jól vezetett és a nagyon rossz területi egységeket. Hangsúlyozta, hogy a Társaság Budapest centrikus, a vidéki munkát erősíteni kell fórumok, összejövetelek tartásával. A korábban nagyvonalúan nyilvántartott 1280 fő helyett 867 fő a jelenleg regisztrált tag, de valójában durván 600 fő lehet a valódi létszám. Ismertette a Társaság anyagi helyzetét. Kézpénz és OTP számlapénz formájában év elején 349-, a végén kb. 372 ezer forint volt a Társaság vagyona. Az év folyamán a bevétel és a kiadás kb. 1,1 millió forint volt. A kiadások nagyrészt a Dialektika megjelentetését szolgálták. Hangsúlyozta, hogy a Társaság anyagi helyzete nem biztonságos, mert a bevételekből 360 ezer forint rendkívüli tagi különtámogatás volt, ami nem várható már ebben az évben hasonló mértékben. A tagdíjfizetési fegyelem nagyon rossz. 2008-ban 250 befizetés történt 186 személytől. A lapterjesztés helyzetét csöndnek értékelte. A dialektikában szétküldött kérdőívekből csak 17 érkezett vissza. Egy fő kifejezetten támadta a Dialektika politikai vonalát, egy további kritikai észrevételeket is tett, a to-

Juhász János

Ez év március 12-én, 52 éves korában meghalt Juhász János elvtársunk és barátunk, az MKT alapító tagja. János a fiatal nemzedékhez tartozott. Ahhoz a nemzedékhez, amely a rendszerváltást viszonylag fiatalon élte meg, de átlátta súlyos társadalmi következményeit. A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen végzett, és már egészen fiatalon felkészült és elkötelezett marxista tudóssá vált. A marxi válság-elméletből írta doktori disszertációját, amelyben az uralkodó hivatalos elmélettől eltérően, a gazdasági ciklusokat a profitráta süllyedő tendenciájából vezette le. Számos nagy jelentőségű cikket publikált a marxi értékelmélet témakörében. Kandidátusi értekezését a marxi-lenini szocializmus-elmélet, az átmeneti társadalom tárgyában 32 évesen védte meg 1989-ben, a rendszerváltás évében.

János nagy reményű tudományos pályáját a rendszerváltás törte meg. A rendszerváltás előtt –egészen fiatalon –, a Politikai Gazdaságtan Tanszék vezetője volt a Kertészeti Egyetemen. Korábban a Közgazdaságtudományi Egyetem marxista szellemiségű Társadalomelméleti Kollégiumának alapító tagja, majd igazgatója volt évenként. Az utóbbi két évtizedben a Dialektikában is számos cikket írt, tagja volt a szerkesztőbizottságnak, az MKT vezetőségének is tagja volt. A kelet-európai szocialista irányultságú rendszerek bukása nemcsak tudományos pályáját törte meg. Bár mindvégig kitartott marxista meggyőződése mellett, és még a legutóbbi években is nagy jelentőségű tanulmányt írt – a szakirodalomban egyedülálló kritikáját adta a modern polgári gazdaságtannak –, a mindennapok felőrölték, elégedetlen volt önmagával is. Lelkileg mind nehezebben viselte a rendszerváltás következményeit. Egyre nagyobb undorral járt be a főiskolára, ahol az utóbbi években tanított. Magába fordult, a depresszió egyre erősebb szorításában vergődött. Maga vetett véget életének. Barátai és elvtársai, és az egész Társaság nevében mély fájdalommal búcsúzunk Tőle.

Az MKT vezetősége, a Dialektika szerkesztősége.

Rozsnyai Ervin Nem szabad

Juhász János emlékének

Persze, tudom: jobb lenne bármi,
mint ez a penészlő magány,
bölcsebb lenne semmit se látni,
nyálat csorgatni ostobán –

tudom, ki-ki felel magáért,
de hova kapjon, mit tegyen,
ha visszajára csap a szándék,
és szájjig ér a fürtelem,

ha lesnek rá gúnyos miértek,
senkik ökle képébe vág,
s lemarják nyelvéről a férges
már-már kimondott válaszát?

Tudom. De azt mondom: keressen,
hossa a messzít közelébb,
ha a föld kérge élhetetlen,
vannak a mélyben szebb zenék,

szívjon levegőt szalmaszálon,
tanuljon élni víz alatt,
csak nincstovábbot semmi áron
ne mondjon, mert azt nem szabad,

ha csontig sebes is a válla,
hurcolja igazát tovább –
igazunkat, mely valahára
majd égre fröccsen, mint a láva,
s tűzgörgeteggel tesz csodát.

vábbi 15 a tartalmat és a politikai irányt tekintve dicsérő volt. Hirschler Tamás kérte a közgyűlést, hogy foglaljon állást: a tagságot szigorúan a tagdíjfizetéshez (illetve az az alóli szociális mentesítéshez) kössük, még akkor is, ha ezzel csökken a taglétszám.

A beszámolókról tartott vita során a következők szövegezték hozzá. *Imbrea József* az akciók fontosságáról beszélt. *Alpár Róbert* szerint az elnök és az ügyvezető titkár beszámolója túl pesszimista volt a Társaságunk helyzetéről. *Benedikt Szeptim* szerint a központi Fórumokon nincs elég vita, inkább csak műhelyeket rendezzünk. Nem hozta le minden cikkét a Dialektika. A baloldalon túl sok a szervezet. *Mihály Albert*: a javaslatokra gyakran nincs reflexió, pl. Morva Tamás javaslatára az MKT összefogó szerepéről, vagy a marxizmus formaváltozásának szükségességére tett javaslatról. Programalkotás is elmaradt, amelyben a jövő szocializmusáról is szólni kellene. *Szilágyi László*: a Dialektika terjesztésében együttműködik a Magyarországi Munkáspárt 2006. helyi aktiváival. *Artnér Annamária*: Egyszerű primitív osztályharc folyik, hiányzik az erős kommunista párt. Az MKT-nak nem elsődleges feladata az összefogás, hanem a saját mondanó a lényege. *Rozsnyai Ervin*: most erős a centrifugáló erő a mozgalmunkban nemzetközileg is különálló központokkal, melyeket nem lehet csak akarattal egyesíteni. Csak eszmei egység alapján – az akcióegységeken keresztül – lehet eljutni az elvi-elméleti egységig, egy erős pártig. A marxizmus formaváltozásáról hagytuk a vitát, csak nem jelentettük meg részletesen a Dialektikában. *Farkas Péter*: A Fórumok fontosak, külső előadók is hívunk. Az ő cikkét sem hozta le Rozsnyai E. mint felelős szerkesztő, de jogosan, mert megosztó hatásúnak értékelte. Társaságunkban a többségi vélemény az, hogy a marxizmust a mai korra kell alkalmazni és nem a formáját kell változtatni. Egyetértés fogadta *Harangozó Ferenc* javaslatát, hogy a Dialektikát a Társaságunkon kívül is minél szélesebb körben terjesszük.

A közgyűlés a vita után kisebb kiegészítésekkel – két esetben egy-egy ellenszavazattal – elfogadta a három beszámolót. A közgyűlés 6 tartózkodás mellett elfogadta, hogy a tagság feltétele a tagdíjfizetés (illetve vezetőség általi mentesítés) legyen. A jelenlévők egyhangúan vették tudomásul a pénzügyi beszámolót és a folyó évi pénzügyi tervet.

A Jelölőbizottság (Széchy Éva, Barabásné Hilda és Alpár Róbert) javaslatára újraválasztotta a Társaságunk elnökének Dr. Rozsnyai Ervint, alelnökének Dr. Wirth Ádámot, ügyvezető titkárának Hirschler Tamást, ügyvivőjének Dr. Farkas Pétert. A vezetőség 24 tagú lett.

A MARX KÁROLY TÁRSASÁG KÖZLEMÉNYEI

- *A Marx Károly Társaság vezetősége* a közgyűlést készítette elő február 21-én. *Az éves rendes, egyben vezetőségválasztó közgyűlést* március 28-án tartottuk. Társaságunk elnöke, *Dr. Rozsnyai Ervin* politikai beszámolóját a Dialektika jelen számának vezércikként olvashatják. A közgyűlésen történetekről a Közgyűlést tartottunk c. írásunk számol be tagságunknak és a Dialektika kedves olvasóinak.
- *Kire szavazhatnak a baloldaliak az európai parlamenti választáson?* címmel tartottuk meg központi fórumunkat február 20-án. Gondolatébresztő bevezetőt tartott *Czöndör Gyula*, a Szociális Charta 2008 baloldali politikai mozgalom titkára és *Tenner György*, a Magyar Antifasiszta Liga elnöke. A fő kérdés az volt, hogy hogyan akadályozható meg a demagóg jobboldal 2/3-os győzelme? A vita során világossá vált, hogy megalakul egy baloldali választási szövetség (mely azóta a Zöld Baloldal nevet kapta). A vélemények megoszlottak: egyesek nem láttak más lehetőséget, mint a magát szocialistának nevező pártra szavazást. A többség szerint a szocialista párt már minden hitelességét elvesztette, kevesen hajlandók oda szavazni, ezért szükség van a valóban baloldali választási összefogásra.
- Március 20-i központi fórumunkon *Harsányi Iván* történész, a Pécsi Tudományegyetem tanára tartott vitabevezető előadást a kapitalizmus megingásáról *Válság, de minnek a válsága?* címmel. *Harsányi Iván* témába vágó írását *Válsághablaty* címmel a Dialektika következő számában közöljük.
- Április 17-i központi fórumunkon – lapzártánk után – *Dr. Artnér Annamária* mutatta be a **90 fokos fordulat (Az első kivezető lépések a válságból)** c. gazdaságfejlesztési koncepciót, mely az ATTAC Magyarország Tudományos Tanácsában készült. A Dialektika következő számában ismertetjük ezt a gazdaságstratégiai anyagot.
- A hazánk vízkészletének hasznosításáról – hét baloldali civilszervezet támogatásával – rendezett tanácskozássorozat keretében, február 8-án, *Dr. Orlóczy István* Zólyomi Bálint díjas okl. mérnök, címzetes egyetemi docens, a METESZ Környezetvédelmi Bizottságának tagja tartott előadást *A Duna-Tisza és a Tisza csatornák szerepe és jelentősége* címmel. Ugyanezen sorozat március 9-i összejövetelén *Csizmazia Pál*, a Duna Tisza Csatorna Zrt. mérnökcsoportjának projektvezetője, a mérnöki munkák állásáról beszélt a *Duna-Tisza csatorna megvalósíthatóságának lehetősége, új vonalvezetése* címmel. Korreferátumot tartott *Dr. Nemcsók János* egyetemi tanár, a Duna Tisza Csatorna Zrt. projektigazgatója. Az április 20-i tanácskozás témája: *A magyar Alföld és a Duna*. Előadó: *Romány Pál* egyetemi professzor, ny. miniszter. Korreferátumot tart: *Dr. Vágás István* az MTA Hidrológia Tudomány Bizottságának elnöke, az MTA Műszaki Tudományok Doktora, a Hidrológiai Szemle szerkesztője.
- Az *Április 4-én* megtartott ünnepség keretében Társaságunk nevében *koszorút helyeztünk el a felszabadulási emlékműnél* a Gellért hegyen.
- *Figyelem! Dr. Krausz Tamás tart előadást az MSZP helyzetéről és egy erős baloldali gyűjtőpárt lehetőségéről május 15-i központi fórumunkon, az európai parlamenti választások előtt.*

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszakos lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke
1067 Bp. Eötvös u. 2. **Tel:** 342-1068
Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság
OTP számlasz.: 11711041-20859590

Nytsz.: 75/763/1997
Internet: <http://dialektika.extra.hu>
Felelős szerkesztő: dr. Rozsnyai Ervin
Nyomás: Vasas-Köz Kft. Budapest